

Euroopa Liidu Teataja

L 204

Eestikeelne väljaanne

Õigusaktid

49. aastakäik

26. juuli 2006

Sisukord

I Aktid, mille avaldamine on kohustuslik

- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1107/2006, 5. juuli 2006, puudega ja liikumispuudega isikute õiguste kohta lennureisi puhul ⁽¹⁾ 1
- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/52/EÜ, 5. juuli 2006, millega muudetakse direktiivi 95/2/EÜ toiduainetes kasutatavate lisaainetes (välja arvatud värv- ja magusainete) kohta ning direktiivi 94/35/EÜ toiduainetes kasutatavate magusainete kohta 10
- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/54/EÜ, 5. juuli 2006, meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (uuestisõnastamine) 23

I

(Aktid, mille avaldamine on kohustuslik)

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 1107/2006,**5. juuli 2006,****puudega ja liikumispuudega isikute õiguste kohta lennureisi puhul****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 80 lõiget 2,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

olles konsulteerinud Regioonide Komiteega,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

(1) Lennuteenuste ühtne turg peaks kodanikele üldiselt kasu tooma. Seega peaksid teiste isikutega võrreldavad lennureisivõimalused olema kättesaadavad puudega ja liikumispuudega isikutele, sõltumata sellest, kas liikumispuude on põhjustanud puue, vanus või muu tegur. Puudega ja liikumispuudega isikutel on samasugune õigus liikumis- ja valikuvabadusele ning mittediskrimineerimisele kui teistel kodanikel. See hõlmab nii lennureisi kui ka muid eluvaldkondi.

(2) Seepärast tuleks puudega ja liikumispuudega isikute vedamist aktsepteerida ning nende vedamisest ei tohiks keelduda nende puuet või liikumispuuet põhjenduseks tuues, välja arvatud ohutusega põhjendatud ja seaduses ettenähtud põhjustel. Enne puudega või liikumispuudega isikute broneeringu kinnitamist peaksid lennuettevõtjad, nende esindajad või reisikorraldajad tegema kõik mõistlikud jõupingutused selleks, et teha kindlaks kas esineb ohutusega põhjendatud põhjusi, mis takistaksid selliste isikute asjaomastele lendudele paigutamist.

(3) Käesolev määrus ei tohiks mõjutada muid reisijate õigusi, mis on kehtestatud ühenduse õigusaktidega, eelkõige nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiiviga 90/314/EMÜ reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta ⁽³⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ⁽⁴⁾. Kui sama sündmus annab aluse samale õigusele taotleda hüvitist või ümberbroneerimist nii nimetatud õigusaktide kui ka käesoleva määruse alusel, siis peaks asjaomasel isikul olema õigus kasutada seda õigust omal äranägemisel vaid ühe korra.

(4) Et anda puudega ja liikumispuudega isikutele lennureiside tegemiseks teiste kodanikega võrreldavad võimalused, tuleks lennujaamades ja õhusõiduki pardal osutada neile nende erivajadustele vastavat abi, mida teevad selleks vajalikud töötajad, kasutades vajalikke abivahendeid. Sotsiaalse kaasatuse huvides peaksid asjaomased isikud saama kõnealust abi lisatasuta.

(5) Asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumil asuvates lennujaamades antav abi peaks muu hulgas võimaldama puudega ja liikumispuudega isikutel liikuda lennujaama saabumiseks määratud punktist õhusõidukini ja õhusõidukist lennujaamast lahkumiseks määratud punktini, sealhulgas pardaleminek ja mahatulek. Sellised punktid tuleks määrata vähemalt terminalihoonete peasissepääsude juures, registreerimislaudade alal, rongi-, kergraudtee-, metroo- ja bussijaamades, taksopeatustes ja muudes reisijate saabumispunktides ning lennujaama parklates. Abi korraldus peaks välistama katkestused ja viivitused, tagades kõrged ja samaväärsed standardid kogu ühenduses ning kasutades vahendeid optimaalselt, olenevata konkreetsest lennujaamast või lennuettevõtjast.

⁽¹⁾ ELT C 24, 31.1.2006, lk 12.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2005. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 9. juuni 2006. aasta otsus.

⁽³⁾ EÜT L 158, 23.6.1990, lk 59.

⁽⁴⁾ ELT L 46, 17.2.2004, lk 1.

- (6) Nende eesmärkide saavutamiseks peaks lennujaamades kvaliteetse abi osutamine olema keskse asutuse vastutus. Kuna lennujaamade käitajatel on kogu oma lennujaama territooriumil teenuste osutamisel keskne roll, tuleks see üldine vastutus anda nende kanda.
- (7) Lennujaamade käitajad võivad puudega ja liikumispuudega isikutele ise abi anda. Alternatiivina ja arvestades teatud käitajate ja lennuettevõtjate positiivset rolli minevikus võivad käitajad sõlmida kolmandate pooltega lepinguid taolise abi andmiseks, ilma et see piiraks ühenduse õiguse, sealhulgas riigihankeid puudutavaid asjakohaseid sätteid.
- (8) Abi tuleks rahastada selliselt, et koormus jaotatakse võrdselt kõigi lennujaama kasutavate reisijate vahel ning et puudega ja liikumispuudega isikute vedamine ei põhjustaks negatiivseid seoseid. Kõige tõhusam rahastamisviis näib olevat igale lennujaama kasutavale lennuettevõtjale kehtestatud tasu, mis on proportsionaalne tema poolt lennujaama ja sealt ära veetavate reisijate arvuga.
- (9) Eesmärgiga tagada eelkõige, et lennuettevõtjale kehtestatud tasud on vastavuses puudega ja liikumispuudega isikutele osutatava abiga ja et need tasud ei teeni käitaja muu tegevuse rahastamise eesmärki peale selle, mis on seotud antud abi andmisega, tuleks tasud kinnitada ja neid kohaldada täielikult läbipaistvalt. Seetõttu tuleks kohaldada nõukogu 15. oktoobri 1996. aasta direktiivi 96/67/EÜ juurdepääsu kohta maapealse käitluse turule ühenduse lennujaamades ⁽¹⁾ ja eelkõige sätteid eraldi raamatupidamis- arvestuse kohta, kui see ei ole vastuolus käesoleva määrusega.
- (10) Puudega ja liikumispuudega isikutele abi andmise korraldamisel ja vastava personali koolitamisel peaksid lennujaamad ja lennuettevõtjad võtma arvesse Euroopa Tsiivilennundus- konverentsi (ECAC) dokumendi 30 I osa 5. jagu ja sellega seotud lisasid, eelkõige toimimisjuhendit liikumispuudega isikute maapealse teenindamise kohta, mis on sätestatud selle J-lisas käesoleva määruse vastuvõtmise ajal.
- (11) Uute lennujaamade ja terminalide kavandamisel ning suuremate uuendustööde teostamisel peaks lennujaamade käitajad võimalusel võtma arvesse puudega ja liikumispuudega isikute vajadusi. Sarnaselt peaks lennuettevõtjad võimalusel võtma selliseid vajadusi arvesse uute ja uuendatavate õhusõidukite kavandamise otsustamisel.
- (12) Rangelt tuleks kinni pidada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivist 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta, ⁽²⁾ et tagada puudega ja liikumispuudega isikute privaatsuse austamine ning nõutud teabe kasutamine ainult käesolevas määruses sätestatud abistamiskohustuste täitmiseks, kasutamata seda kõnealust teenust kasutavate reisijate vastu.
- (13) Lennureisijatele edastatav kogu oluline teave peab olema kättesaadav ka alternatiivsel, puudega ja liikumispuudega isikutele kättesaadaval kujul ja vähemalt samades keeltes kui teistele reisijatele kättesaadavaks tehtud teave.
- (14) Kui ratastool või muu liikumisabivahend või abivahend on läinud kaotsi või saanud kahjustada tegevuse käigus lennujaamas või transpordil õhusõiduki pardale, tuleks reisijale, kellele ese kuulus, maksta hüvitist vastavalt rahvusvahelise, ühenduse ja siseriikliku õiguse sätetele.
- (15) Liikmesriigid peaksid teostama järelevalvet ja tagama käesoleva määruse täitmise ning määrama asjakohase asutuse, kes täidab jõustamisega seotud ülesandeid. Kõnealune järelevalve ei mõjuta puudega ja liikumispuudega isikute õigust pöörduda siseriikliku õiguse alusel oma õiguste kaitseks kohtusse.
- (16) On tähtis, et puudega või liikumispuudega isikul, kes on seisukohal, et käesolevat määrust on rikutud, oleks võimalik teavitada sellest vastavalt kas lennujaama käitajat või asjaomast lennuettevõtjat. Kui puudega või liikumispuudega isik ei jõua sel viisil rahuldava tulemuseni, peaks tal olema võimalus esitada kaebus asjaomase liikmesriigi selleks määratud asutusele või asutustele.
- (17) Lennujaamas antavat abi puudutavad kaebused tuleks saata lennujaama asukoha liikmesriigi poolt käesoleva määruse jõustamiseks määratud asutusele või asutustele. Lennuettevõtja poolt antavat abi puudutavad kaebused tuleks saata lennuettevõtjale tegevusloa andnud liikmesriigi poolt käesoleva määruse jõustamiseks määratud asutusele või asutustele.

⁽¹⁾ EÜT L 272, 25.10.1996, lk 36. Direktiivi on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1882/2003 (ELT L 284, 31.10.2003, lk 1).

⁽²⁾ EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31. Direktiivi on muudetud määrusega (EÜ) nr 1882/2003.

- (18) Liikmesriigid peaksid kehtestama karistused käesoleva määruse rikkumise eest ja tagama nende karistuste kohaldamise. Karistused, mille hulka võib kuuluda asjaomasele isikule kompensatsiooni maksmine, peaksid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.
- (19) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt kõrge ja samaväärse kaitse ja abi taseme tagamine kõigis liikmesriikides ning majandussubjektide ühtlustatud tingimustel tegutsemise tagamine ühtsel turul, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning seetõttu on seda meetmete ulatuse ja mõju tõttu parem saavutada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (20) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja peetakse kinni eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtetest.

- (21) Hispaania Kuningriik ja Ühendkuningriik leppisid 2. detsembril 1987. aastal Londonis kahe riigi välisministrite ühisdeklaratsioonis kokku Gibraltar lennujaama kasutamisel tehtava suurema koostöö korra. See kord on seni ellu rakendamata,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Eesmärk ja reguleerimisala

1. Käesoleva määrusega kehtestatakse lennureisi tegevate puudega ja liikumispuudega isikute kaitse ja abi eeskirjad nii nende kaitsmiseks diskrimineerimise eest kui neile antava abi tagamiseks.
2. Käesoleva määruse sätteid kohaldatakse lennureisi tegevate puudega ja liikumispuudega isikute suhtes, kes kasutavad või kavatsevad kasutada reisijatele mõeldud kommertslennuteenuseid, et lahkuda asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast, istuda seal ümber või saabuda sinna.
3. Lisaks kohaldatakse artikleid 3, 4 ja 10 ka nende reisijate suhtes, kes lendavad kolmanda riigi lennujaamast asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumil asuvasse lennujaama, kui lendu teenindav ettevõtja on ühenduse lennuettevõtja.
4. Käesolev määrus ei mõjuta reisijate õigusi, mis on kehtestatud direktiiviga 90/314/EMÜ ja määrusega (EÜ) nr 261/2004.

5. Kui käesoleva määruse sätted on vastuolus direktiivi 96/67/EÜ sätetega, siis on ülimuslik käesolev määrus.

6. Käesoleva määruse kohaldamine Gibraltar lennujaama suhtes ei piira Hispaania Kuningriigi ja Ühendkuningriigi asjakohaseid õiguslikke seisukohti, võttes arvesse vaidlust suveräänsete õiguste üle territooriumi suhtes, millel nimetatud lennujaam paikneb.

7. Käesoleva määruse kohaldamine Gibraltar lennujaama suhtes peatatakse, kuni Hispaania Kuningriigi ja Ühendkuningriigi välisministrite 2. detsembri 1987. aasta ühisdeklaratsioonis esitatud kord on rakendatud. Hispaania ja Ühendkuningriigi valitsus teavitavad nõukogu nimetatud korra rakendamise kuupäevast.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *puudega isik* või *liikumispuudega isik* – isik, kelle liikumisvõime on reisi ajal füüsilise (sensoorne või lokomotoorne, alaline või ajutine) või vaimse puude või kahjustuse või muu puude või vanuse tõttu piiratud ning kelle seisund nõuab asjakohast tähelepanu ning kõikidele reisijatele kättesaadavate teenuste kohandamist tema erivajadustele;
- b) *lennuettevõtja* – kehtiva lennutegevusloaga õhutranspordiettevõtja;
- c) *lendu teenindav lennuettevõtja* – lennuettevõtja, kes teostab või kavatseb teostada lendu reisijaga sõlmitud lepingu alusel või teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu;
- d) *ühenduse lennuettevõtja* – lennuettevõtja, kellel on kehtiv lennutegevusluba, mille on andnud liikmesriik vastavalt nõukogu 23. juuli 1992. aasta määrusele (EMÜ) nr 2407/92 lennuettevõtjatele lennutegevuslubade väljaandmise kohta ⁽¹⁾;
- e) *reisikorraldaja* – korraldaja või vahendaja direktiivi 90/314/EMÜ artikli 2 lõigetes 2 ja 3 kindlaksmääratud tähenduses, välja arvatud lennuettevõtja;
- f) *lennujaama käitaja* või *käitaja* – asutus, kelle eesmärgiks on siseriiklike õigusaktide alusel lennujaama infrastruktuuride haldamine ja juhtimine ning asjaomases lennujaamas või lennujaamade süsteemis asuvate erinevate ettevõtjate tegevuse koordineerimine ja kontrollimine;

⁽¹⁾ EÜT L 240, 24.8.1992, lk 1.

- g) *lennujaama kasutaja* – füüsiline või juriidiline isik, kes vastutab reisijateveo eest õhu kaudu kõnealusest lennujaamast või kõnealusesse lennujaama;
- h) *lennujaama kasutajate komitee* – lennujaama kasutajate või neid esindavate organisatsioonide komitee;
- i) *broneering* – asjaolu, et reisijal on pilet või muu tõend, mis tõendab, et lennuettevõtja või reisikorraldaja on broneeringu vastu võtnud ja selle registreerinud;
- j) *lennujaam* – maa-ala, mis on spetsiaalselt kohandatud lennukite maandumiseks, õhku tõusmiseks ja manööverdumiseks, kaasa arvatud abirajatised, mis lennuliikluse nõuete kohaselt on vajalikud nimetatud tegevuste läbiviimiseks, ning teenused, mis hõlmavad kommertslennuteenuste osutamiseks vajalikke rajatisi;
- k) *lennujaama parkla* – lennujaama piirides asuv või lennujaama käitaja otsese kontrolli all olev parkla, mis vahetult teenindab lennujaama kasutavaid reisijaid;
- l) *reisijatele mõeldud kommertslennuteenused* – reisijate õhustransporditeenus lennuettevõtja vahendusel regulaar- või mitteregulaarlendudega, mida võimaldatakse üldsusele tasu eest kas eraldi või paketi raames.

Artikkel 3

Vedamisest keeldumise vältimine

Lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja ei keeldu puuet või liikumispuuet põhjenduseks tuues:

- a) broneeringu vastuvõtmisest lennule väljumisega lennujaamast, mille suhtes kohaldatakse käesolevat määrust;
- b) puudega või liikumispuudega isiku pardale lubamisest sellises lennujaamas tingimusel, et antud isikul on kehtiv pilet ja broneering.

Artikkel 4

Erandid, eritingimused ja teave

1. Hoolimata artikli 3 sätetest võib lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja keelduda puudega või liikumispuudega isiku broneeringu vastuvõtmisest või tema pardale lubamisest tema puuet või liikumispuuet põhjenduseks tuues järgmistel juhtudel:

- a) et täita rahvusvahelises, ühenduse või siseriiklikus õiguses sätestatud asjakohaseid ohutusnõudeid või asjaomaseid

lennuettevõtjale lennuettevõtja sertifikaadi väljastanud asutuse kehtestatud ohutusnõudeid;

- b) kui kõnealuse puudega või liikumispuudega isiku pardaleminek või vedamine on füüsiliselt võimatu lennuki või selle uste suuruse tõttu.

Broneeringu vastuvõtmisest keeldumise korral lõike 1 esimese lõigu punktides a või b toodud alustel teevad lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja mõistlikke jõupingutusi, et pakkuda asjaga seotud isikule vastuvõetavat alternatiivi.

Puudega või liikumispuudega isikule, kelle pardalevõtmisest keelduti tema puude või liikumispuude tõttu, ja teda saatvale isikule vastavalt käesoleva artikli lõikele 2 pakutakse tagasimaksmise või teekonna muutmise võimalust vastavalt määruse (EÜ) nr 261/2004 artiklile 8. Õigus valida tagasilend või teekonna muutmine kehtib kõigi ohutusnõuete täitmise korral.

2. Samadel tingimustel lõike 1 esimese lõigu punktis a tooduga võib lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja nõuda, et puudega või liikumispuudega isikut saadaks teine isik, kes on suuteline osutama sellele isikule vajalikku abi.

3. Lennuettevõtja või tema esindaja teeb kättesaadaval kujul ja vähemalt samades keeltes kui teistele reisijatele kättesaadavaks ohutuseeskirjad, mida ta kohaldab puudega ja liikumispuudega isikute vedamisel, samuti nende või liikumisabivahendite vedamise võimalikud piirangud, mis tulenevad õhusõiduki suurusest. Reisikorraldaja teeb sellised ohutuseeskirjad ja piirangud kättesaadavaks tema poolt korraldatavate, müüdavate või müügiks pakutavate reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide juurde kuuluvate lendude puhul.

4. Kui lennuettevõtja või tema esindaja või reisikorraldaja rakendab erandeid vastavalt lõigetele 1 või 2, peab ta viivitamatult teavitama puudega või liikumispuudega isikut selle põhjustest. Nõudmise korral teatab lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja nendest põhjustest puudega või liikumispuudega isikule kirjalikult viie tööpäeva jooksul alates nõudmise esitamisest.

Artikkel 5

Saabumis- ja väljumispunkti märgistus

1. Koostöös lennujaama kasutajatega lennujaama kasutajate komitee vahendusel, kui see on olemas, ja asjaomaste puudega ja liikumispuudega isikuid esindavate organisatsioonidega määrab lennujaama käitaja, võttes arvesse kohalikke olusid, terminalihoonetes ja neist väljaspool saabumis- ja väljumispunktid või

lennujaama käitaja otsese kontrolli all oleva punkti, kus puudega või liikumispuudega isikud saavad hõlpsalt teatada oma saabumisest lennujaama ja paluda abi.

2. Lõikes 1 nimetatud saabumis- ja väljumispunktid on selgelt tähistatud ning sealt saab kättesaadaval kujul põhilist teavet lennujaama kohta.

Artikkel 6

Teabe edastamine

1. Lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja võtab kõik meetmed, mis on vajalikud puudega ja liikumispuudega isikute abivajadust käsitlevate teadete vastuvõtmiseks kõigis nende müügipunktides asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumil, sealhulgas müük telefoni teel ja Interneti kaudu.

2. Kui lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja saab teate abivajaduse kohta 48 tundi enne lennu avaldatud väljumisaega, edastab ta teabe hiljemalt 36 tundi enne lennu avaldatud väljumisaega:

- a) lennuki väljumis-, siht- ja läbisõidukohaks oleva lennujaama käitajale ja
- b) lendu teenindavale lennuettevõtjale, kui broneering ei olnud tehtud selle lennuettevõtja kaudu, välja arvatud kui lennuettevõtja ei ole teate esitamise ajaks veel teada, millisel juhul tuleb teave edastada niipea kui see on teostatav.

3. Kõigil teistel juhtudel peale lõikes 2 nimetatute tuleb lennuettevõtjal, tema esindajal või reisikorraldajal edastada teave nii kiiresti kui võimalik.

4. Nii kiiresti kui võimalik pärast lennu väljumist teatab lendu teenindav lennuettevõtja viivitamata sihtlennujaama käitajale, kui see asub asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumil, I lisas määratletud abi vajavate puudega ja liikumispuudega isikute arvu ja kõnealuse abi laadi.

Artikkel 7

Õigus abile lennujaamas

1. Kui puudega või liikumispuudega isik saabub lennureisiks lennujaama, vastutab lennujaama käitaja I lisas määratletud abi osutamise tagamise eest viisil, mis võimaldab isikul jõuda lennule, mille ta oli broneerinud, tingimusel et isiku konkreetsest vajadusest kõnealuse abi järele teatatakse asjaomasele lennuettevõtjale, tema esindajale või reisikorraldajale 48 tundi enne lennu

avaldatud väljumisaega. Nimetatud teate edastamine kehtib ka tagasilennu kohta, juhul kui nii edasi- kui tagasilennuks kasutatakse sama lennuettevõtjat.

2. Kui on nõutav juhtkoera kasutamine, peab see olema korraldatud vastavalt lennujaama käitajale, tema esindajale või reisikorraldajale tehtud taotlusele ja olema kooskõlas juhtkoerte vedamiseks õhusõiduki pardal rakendatavate siseriiklike eeskirjadega, kui need on olemas.

3. Kui lõikest 1 tulenevat teadaannet ei esitata, teeb käitaja kõik mõistlikud jõupingutused I lisas määratletud abi osutamiseks sellisel, et asjaomasel isikul oleks võimalik sooritada lend, mille ta on broneerinud.

4. Lõike 1 sätteid kohaldatakse tingimusel, et:

- a) isik ilmub registreerimiseks kohale:
 - i) lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja poolt eelnevalt ja kirjalikult (sealhulgas elektroonilisel teel) ettenähtud ajal või
 - ii) kui aega ei ole ette nähtud, siis hiljemalt üks tund enne avaldatud väljumisaega, või
- b) isik saabub punkti lennujaama piires, mis on määratud kooskõlas artikliga 5:
 - i) lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja poolt eelnevalt ja kirjalikult (sealhulgas elektroonilisel teel) ettenähtud ajal või
 - ii) kui aega ei ole ette nähtud, siis hiljemalt kaks tundi enne avaldatud väljumisaega.

5. Kui puudega või liikumispuudega isik on lennujaamas, mille kohta kohaldatakse käesolevat määrust, läbisõidul või kui lennuettevõtja või reisikorraldaja toimetab ta lennult, mille ta on broneerinud, teisele lennule, on käitaja kohustatud kindlustama I lisas täpsustatud abi osutamise sellisel, et isikul oleks võimalik sooritada lend, mille ta on broneerinud.

6. Puudega või liikumispuudega isiku saabumisel käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvasse lennujaama on lennujaama käitaja vastutav I lisas täpsustatud abi osutamise eest viisil, mis võimaldab isikul jõuda oma lennujaamast väljumise punkti, millele on osutatud artiklis 5.

7. Osutatavat abi kohandatakse nii palju kui võimalik iga reisija erivajadustele.

Artikkel 8

Vastutus abi eest lennujaamas

1. Lennujaama käitaja on kohustatud tagama puudega ja liikumispuudega isikutele ilma lisatasuta I lisas täpsustatud abi osutamise.

2. Lennujaama käitaja võib pakkuda vastavat abi ise. Alternatiivina võib käitaja omal vastutusel sõlmida abi osutamiseks lepingu ühe või mitme poolega, tingimusel et on täidetud artikli 9 lõikes 1 osutatud kvaliteedinõuded. Käitaja võib koostöös lennujaama kasutajatega lennujaama kasutajate komitee vahendusel, kui selline komitee on olemas, sellise lepingu või sellised lepingud sõlmida omal algatusel või taotluse alusel, mille võib esitada muuhulgas ka lennuettevõtja, ja võttes arvesse kõnealuses lennujaamas olemasolevaid teenuseid. Taotlusele äraütlevalt vastates tuleb käitajal esitada kirjalik põhjendus.

3. Lennujaama käitaja võib mittediskrimineerival alusel kehtestada selle abi rahastamiseks lennujaama kasutajatele eriotstarbelise tasu.

4. Nimetatud eriotstarbeline tasu on mõistliku suurusega, kulupõhine, läbipaistev ja kehtestatud lennujaama käitaja poolt koostöös lennujaama kasutajatega, tehes seda läbi lennujaama kasutajate komitee, kui see on olemas, või läbi muu asjakohase üksuse. See jagatakse lennujaama kasutajate vahel proportsionaalselt kõikide nende poolt kõnealusesse lennujaama ja sealt ära veetavate reisijate koguarvuga.

5. Lennujaama käitajal peab olema vastavalt kehtivatele äritavadele oma muust tegevusest eraldi raamatupidamisarvestus tegevuse kohta, mis on seotud puudega ja liikumispuudega isikutele abi osutamisega.

6. Lennujaama käitaja peab tegema lennujaama kasutajatele läbi lennujaama kasutajate komitee, kui see on olemas, või läbi muu asjakohase üksuse, samuti täitevasutusele või -asutustele vastavalt artiklile 14 kättesaadavaks iga-aastase auditeeritud ülevaate puudega ja liikumispuudega isikute abi osutamisest saadud tasude ja tehtud kulutuste kohta.

Artikkel 9

Abi kvaliteedistandardid

1. Koostöös lennujaama kasutajatega läbi lennujaama kasutajate komitee, kui see on olemas, ning puudega ja liikumispuudega reisijaid esindavate organisatsioonidega kehtestab lennujaama käitaja I lisas määratletud abi kvaliteedistandardid ning määrab kindlaks nende täitmiseks vajalikud vahendid, välja arvatud lennujaamades, mille aastane kommertsreiside vedude maht on alla 150 000 reisija.

2. Selliste standardite kehtestamisel võetakse täiel määral arvesse rahvusvaheliselt tunnustatud korda ja puudega või liikumispuudega isikute vedamise soodustamist käsitlevat tegevusjuhendit, nimelt ECAC toimimisjuhendit liikumispuudega isikute maapealse teenindamise kohta.

3. Lennujaama käitaja avaldab oma kvaliteedistandardid.

4. Lennuettevõtja ja lennujaama käitaja võivad kokku leppida, et lennujaama käitaja osutab lennuettevõtja poolt lennujaama ja sealt ära veetavatele reisijatele abi, mis vastab kõrgemale standardile kui lõikes 1 nimetatud standardid, või osutab I lisas täpsustatud teenustele lisaks täiendavaid teenuseid.

5. Kummagi rahastamiseks võib käitaja kehtestada lennuettevõtja suhtes lisaks artikli 8 lõikes 3 nimetatule tasu, mis on läbipaistev, kulupõhine ja kehtestatud pärast konsulteerimist asjaomase lennuettevõtjaga.

Artikkel 10

Lennuettevõtjate poolt osutatav abi

Lennuettevõtja osutab lisatasuta II lisas täpsustatud abi puudega või liikumispuudega isikule, kes väljub lennujaamast, mille suhtes kohaldatakse käesolevat määrust, saabub sinna või viibib seal läbisõidul, tingimusel et isik vastab artikli 7 lõigetes 1, 2 ja 4 sätestatud tingimustele.

Artikkel 11

Koolitus

Lennuettevõtjad ja lennujaama käitajad:

- tagavad, et kõik nende töötajad, kes osutavad puudega ja liikumispuudega isikutele otsest abi, sealhulgas alltöövõtjad, teavad, kuidas rahuldada erineva puude või liikumishäirega isikute vajadusi;
- korraldavad kõikide lennujaamades reisijatega tegelevate töötajate koolitamise puudega inimestele võrdsete võimaluste tagamise ja puudega inimeste suhtes teadlikkuse suurendamise kohta;
- tagavad uute töötajate töölevõtmisel neile puudega inimeste alase koolituse ning töötajatele vajadusel täiendkoolituste läbiviimise.

Artikkel 12

Hüvitis kahjustatud või kaotsiläinud ratastooli, muu liikumisabivahendi ja abivahendi eest

Kui ratastool või muu liikumisabivahend või abivahend on läinud kaotsi või saanud kahjustada tegevuse käigus lennujaamas

või transpordil õhusõiduki pardale, makstakse reisijale, kellele ese kuulus, hüvitist vastavalt rahvusvahelise, ühenduse ja siseriikliku õiguse eeskirjadele.

Artikkel 13

Kohustustest loobumist käsitlev keeld

Käesoleva määruse kohaseid kohustusi puudega ja liikumispuudega isikute osas ei või piirata ega nendest loobuda.

Artikkel 14

Täitevasutus ja tema ülesanded

1. Iga liikmesriik määrab asutuse või asutused, kes vastutavad käesoleva määruse jõustamise eest seoses tema territooriumil paiknevatest lennujaamadest väljuvate ja sinna saabuvate lendudega. Vajaduse korral võtab see asutus või võtavad need asutused meetmed, mis on vajalikud puudega ja liikumispuudega isikute õiguste kaitse, sealhulgas artikli 9 lõikes 1 nimetatud kvaliteedistandardite täitmise tagamiseks. Liikmesriigid teavitavad komisjoni määratud asutusest või asutustest.

2. Liikmesriigid peavad vajadusel hoolitsema selle eest, et lõikes 1 kindlaks määratud täitevasutus või -asutused tagaksid artikli 8 rahuldava rakendamise, kaasa arvatud tasude kohta käivad sätted, pidades silmas kõlvatu konkurentsi ärahoidmist. Liikmesriigid võivad nimetada selleks otstarbeks ka eriasutuse.

Artikkel 15

Kaebemenetlus

1. Puudega või liikumispuudega isik, kes on seisukohal, et käesolevat määrust on rikutud, peaks teavitama sellest vastavalt kas lennujaama käitajat või asjaomast lennuettevõtjat.

2. Kui puudega või liikumispuudega isik ei jõua sel viisil rahuldava tulemuseni, võib ta käesoleva määruse väidetava rikkumise kohta esitada kaebusi igale artikli 14 lõike 1 alusel

määratud asutusele või asutustele või muule liikmesriigi määratud pädevale asutusele.

3. Ühes liikmesriigis asuv asutus, kellele on esitatud kaebus teise liikmesriigi määratud asutuse pädevusse kuuluva asja kohta, edastab kaebuse teise liikmesriigi vastavale asutusele.

4. Liikmesriik võtab meetmeid puudega ja liikumispuudega isikute teavitamiseks nende käesolevast määrusest tulenevatest õigustest ja võimalusest esitada kaebus kõnealusele määratud asutusele või asutustele.

Artikkel 16

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad käesoleva määruse sätete rikkumise puhul kohaldatavate karistuste kohta ja võtavad kõik nende eeskirjade rakendamise tagamiseks vajalikud meetmed. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad neist sätetest komisjonile ja teatavad viivitamata neid mõjutavatest edasistest muudatustest.

Artikkel 17

Aruanne

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt 1. jaanuariks 2010 aruande käesoleva määruse toimimise ja selle mõju kohta. Vajaduse korral lisatakse aruandele seadusandlikud ettepanekud käesoleva määruse sätete üksikasjalikumaks rakendamiseks või määruse läbivaatamiseks.

Artikkel 18

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 26. juulist 2008, välja arvatud artiklid 3 ja 4, mida kohaldatakse alates 26. juulist 2007.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg, 5. juuli 2006

Euroopa Parlamendi nimel
president

J. BORRELL FONTELLES

Nõukogu nimel
eesistuja

P. LEHTOMÄKI

I LISA

Lennujaama käitajate vastutusel olev abi

Abi ja kord, mis on vajalik, et võimaldada puudega ja liikumispuudega isikutel:

- teatada oma saabumisest lennujaama ja edastada taotlus abi saamiseks artiklis 5 nimetatud määratud punktides terminalihoonetes ja neist väljaspool,
- liikuda määratud punktist registreerimislauni,
- registreerida end lennule ja registreerida pagas,
- minna registreerimislaua juurest õhusõidukini, täites väljarände-, tolli- ja julgeolekuprotseduurid,
- minna õhusõiduki pardale, olles varustatud vastavalt vajadusele tõstuki, ratastooli või muu vajaliku abiga,
- minna õhusõiduki ukse juurest oma kohale,
- paigutada õhusõidukil pagas hoiukohta ja seda kätte saada,
- minna oma kohalt õhusõiduki ukse juurde,
- tulla õhusõiduki pardalt maha, olles varustatud vastavalt vajadusele tõstuki, ratastooli ja muu vajaliku abiga,
- minna õhusõiduki juurest pagasisaali ja võtta vastu oma pagas, täites sisserände- ja tolliprotseduurid,
- minna pagasisaalist määratud punkti,
- jõuda läbisõidul ümberistumisega lendudele, saades vastavalt vajadusele abi õhus ja maal ning terminalides ja ühest terminalist teise minekul,
- minna vajadusel tualettruumi.

Kui puudega või liikumispuudega isikut abistab saatja, peab viimasele andma vajadusel võimaluse osutada vajalikku abi lennujaamas ning pardaleminekul ja pardalt mahaminekul.

Mis tahes vajaliku liikumisabivahendi, sealhulgas näiteks elektriliste ratastoolide (48tunnise etteteatamisega ja võimalike piirangutega seoses ruumipuudusega õhusõiduki pardal ning kohaldades ohtlikke veoseid käsitlevaid asjaomaseid õigusakte) maapealne käitlemine.

Kahjustatud või kaotsiläänud liikumisabivahendite ajutine asendamine (kuid mitte tingimata identsetega).

Vajaduse korral tunnustatud juhtkoerte maapealne teenindamine.

Lendude sooritamiseks vajaliku teabe edastamine kättesaadaval kujul.

*II LISA***Lennuettevõtjate poolt osutatav abi**

Vastavalt siseriiklikele määrustele tunnustatud juhtkoorte vedamine salongis.

Lisaks meditsiinitehnikale kuni kahe liikumisabivahendi vedu iga liikumispuudega isiku kohta, sealhulgas elektrilised ratastoolid (48tunnise etteteatamisega ja võimalike piirangutega seoses ruumipuudusega õhusõiduki pardal ning kohaldades ohtlikke veoseid käsitlevaid asjaomaseid õigusakte).

Lendu käsitleva vajaliku teabe edastamine kättesaadaval kujul.

Taotluse korral ja ohutuseeskirju ning vabade kohtade olemasolu järgides kõikide mõistlike jõupingutuste tegemine istekohtade korraldamiseks puudega või liikumispuudega isikute vajadusi arvestades.

Vajadusel tualettruumi minemisel abistamine.

Kui puudega või liikumispuudega isikut abistab saatja, teeb lennuettevõtja jõupingutusi selleks, et anda viimasele istekoht puudega või liikumispuudega isiku kõrval.

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2006/52/EÜ,

5. juuli 2006,

millega muudetakse direktiivi 95/2/EÜ toiduainetes kasutatavate lisaainete (välja arvatud värv- ja magusainete) kohta ning direktiivi 94/35/EÜ toiduainetes kasutatavate magusainete kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

(4) Alates direktiivide 95/2/EÜ ja 94/35/EÜ vastuvõtmisest on toiduainetes kasutatavate lisaainete valdkonnas toimunud tehniline areng. Selle arenguga arvestamiseks tuleb nimetatud direktiive parandada.

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 95,

(5) Euroopa Toiduohutusameti 26. novembril 2003 väljendatud arvamuse põhjal muudetakse lubatud lisaainete loetelu, et hoida nitrosoamiinide tase võimalikult madal, vähendades toiduainetele lisatavate nitritite ja nitraatide taset ning samal ajal säilitades toiduainete mikrobioloogilise ohutuse. Euroopa Toiduohutusamet soovib sätestada õigusaktides nitritite ja nitraatide taseme "lisatud kogusena". Euroopa Toiduohutusamet on seisukohal, et mitte nitritite jääkide kogus, vaid lisatud kogus aitab kaasa *Clostridium botulinum*'i vastasele mõjule. Kehtivaid nõudeid muudetakse nii, et Euroopa Toiduohutusameti nimetatud maksimaalne lubatud tase kuumtöötlemata ja kuumtöödeldud lihatoodetes, juustus ja kalas oleks sätestatud lisatud kogusena. Teatud tavapäraselt valmistatud lihatoodete suhtes peaks siiski erandkorras kehtestama maksimaalsed jääkide kogused, tingimusel et tooted on piisavalt täpselt määratletud. Sätestatud tasemed peaksid tagama, et toidu teaduskomitee poolt 1990. aastal kehtestatud aktsepteeritavaid päevadoose (ADI) ei ületata. Tooteid, mida käesolevas direktiivis konkreetselt ei nimetata, kuid mida traditsiooniliselt toodetakse sarnasel viisil (st jms tooted), võib vajaduse korral liigitada vastavalt direktiivi 95/2/EÜ artiklitele 5 ja 6. Juustu puhul tuleks tase sätestada juustupiimale lisatud kogusena. Kui kasutatakse protsessi, mille puhul nitraat lisatakse pärast vadaku eraldamist ja vee lisamist, peaks saavutatama sama tase, mis oleks saadud nitraadi lisamisel otse juustupiimale.

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Lisaaineid võib toiduainetes kasutada ainult siis, kui need on kooskõlas nõukogu 21. detsembri 1988. aasta direktiivi 89/107/EMÜ (inimtarbimiseks ettenähtud toiduainetes lubatud lisaaineid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) ⁽³⁾ II lisa nõuetega.
- (2) Direktiiv 95/2/EÜ ⁽⁴⁾ sätestab ühenduses kasutada lubatud lisaainete loetelu ja kasutamistingimused.
- (3) Direktiiv 94/35/EÜ ⁽⁵⁾ sätestab ühenduses kasutada lubatud magusainete loetelu ja kasutamistingimused.

(6) Direktiiv 2003/114/EÜ, millega muudetakse direktiivi 95/2/EÜ, kohustab komisjoni ja Euroopa Toiduohutusametit üle vaatama E 214 kuni E 219 p-hüdroksübensoaatide ja nende naatriumsoolade kasutamistingimused enne 1. juulit 2004. Euroopa Toiduohutusamet hindas teavet p-hüdroksübensoaatide ohutuse kohta ning esitas oma arvamuse 13. juulil 2004. Euroopa Toiduohutusamet kehtestas metüül- ja etüül-p-hüdroksübensoehappe alküülestrite ja nende naatriumsoolade ADIks kokku 0–10 mg kehamassi kilogrammi kohta. Euroopa Toiduohutusamet oli arvamusel, et propüülparabeen ei peaks selle rühma aktsepteeritava päevase doosi hulka kuuluma, sest vastupidiselt metüül- ja etüülparabeenile avaldas propüülparabeen mõju noorte rottide suguhormoonidele ja suguelunditele. Seega ei saanud Euroopa Toiduohutusamet soovitada propüülparabeeni aktsepteeritavat päevast doosi, sest puudus selge täheldatava kahjuliku toimeta annus (NOAEL). E 216 propüül-p-hüdroksübensoaat ja E 217 naatriumpropüül-p-hüdroksübensoaat tuleb direktiivist 95/2/EÜ eemaldada. Samuti tuleb lõpetada p-hüdroksübensoaatide kasutamine vedelates dieettoidulisandites.

⁽¹⁾ ELT C 255, 14.10.2005, lk 59.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 26. oktoobri 2005. aasta aramus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata). Nõukogu 2. juuni 2006. aasta otsus.

⁽³⁾ EÜT L 40, 11.2.1989, lk 27. Direktiivi on viimati muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1882/2003 (ELT L 284, 31.10.2003, lk 1).

⁽⁴⁾ EÜT L 61, 18.3.1995, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 2003/114/EÜ (ELT L 24, 29.1.2004, lk 58).

⁽⁵⁾ EÜT L 237, 10.9.1994, lk 3. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 2003/115/EÜ (ELT L 24, 29.1.2004, lk 65).

- (7) Komisjoni otsusega 2004/374/EÜ ⁽¹⁾ peatati merevetikatest ja teatud vaikudest saadud želeerivaid lisaaineid sisaldava kapslites marmelaadi turuleviimine ja import nende toodete poolt põhjustatava lämbumisohtu tõttu. Arvestades kõnealuse otsuse läbivaatamise tulemusi, tuleb lõpetada teatavate želeerivate lisaainete kasutamine kapslis marmelaadis.
- (8) Toidu teaduskomitee (SCF) analüüsis teavet erütritooli ohutuse kohta ja avaldas oma arvamuse 5. märtsil 2003. Komitee arvamuse kohaselt on erütritooli kasutamine lisaainena lubatav. Komitee märgib ka, et erütritoolil on lahtistav mõju, kuid see avaldub suurema doosi juures kui polüoolide puhul. Erütritoolil on mitmeid tehnoloogilisi mittemagustavaid omadusi, mis on olulised paljude toiduainete jaoks alates kondiitritoodetest kuni piimatoodeteni. Nende hulka kuuluvad lõhna- ja maitsetugevdaja, kandeaine, niiskusesäilitaja, stabilisaatori, paksendaja, mahuaine ja sekvestrandi funktsioonid. Erütritooli peab lubama kasutada samades toiduainetes kui teisi polüoole. Peale selle tuleb muuta direktiivi 94/35/EÜ, sest erütritooli, nagu teisi lubatud polüoole, kasutatakse ka magustamise eesmärgil.
- (9) Toidu teaduskomitee analüüsis teavet soja hemitselluloosi ohutuse kohta ja avaldas oma arvamuse 4. aprillil 2003. Komitee arvamuse kohaselt on soja hemitselluloosi kasutamine lubatav teatavates toiduainetes, mille suhtes esitati taotlus, ja teatava sisalduse juures. Seetõttu on kohane kõnealust kasutust teataval otstarbel lubada. Soja suhtes allergiliste isikute olukorra kergendamiseks ei tohiks soja sisaldumist siiski lubada töötlemata toiduainetes, mis üldiselt sojauba ei sisalda. Igal juhul tuleks tarbijaid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiivi 2000/13/EÜ (toiduainete märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) ⁽²⁾ sätetele teavitada, kui toode sisaldab soja hemitselluloosi.
- (10) Euroopa Toiduohutusamet analüüsis teavet etüülselluloosi ohutuse kohta ja avaldas oma arvamuse 17. veebruaril 2004. Toiduohutusamet otsustas lisada etüülselluloosi toidu teaduskomitee poolt koostatud "määratlemata" aksepteeritava päevase doosiga rühma. Etüülselluloosi kasutatakse peamiselt toidulisandites ning kapseldatud lõhna- ja maitseainetes. Seega peaks etüülselluloosi lubama kasutada nii nagu teisi tselluloose.
- (11) Euroopa Toiduohutusamet analüüsis teavet pullulaani ohutuse kohta ja avaldas oma arvamuse 13. juulil 2004. Amet luges aksepteeritavaks pullulaani kasutamise kapslite ja tablettidena esinevate toidulisandite katetes ning samuti õhukese lehe kujul esinevates hingeõhu värskendajates. Seetõttu on kohane nimetatud kasutusi lubada.
- (12) Euroopa Toiduohutusamet analüüsis teavet tertsaarbutüülhüdrokinooni (TBHQ) ohutuse kohta ja avaldas oma arvamuse 12. juulil 2004. Toiduohutusamet kehtestas selle antioksidandi aksepteeritavaks päevadoosiks 0–0,7 mg kehakaalu kilogrammi kohta ning leidis, et selle kasutamine on aksepteeritav teatud toiduainetes teatavate (sisaldus) normide piires. Seetõttu on kohane kõnealust lisaainet lubada.
- (13) Toidu teaduskomitee analüüsis teavet alumiiniumoktenüülsuksinaattärklise (SAOS) ohutuse kohta ja avaldas oma arvamuse 21. märtsil 1997. Komitee leidis, et selle lisaaine kasutamist mikrokapslites vitamiinide ja karotinoidide ühe komponendina võib pidada aksepteeritavaks. Seetõttu on kohane nimetatud kasutust lubada.
- (14) Sõira tootmisel lisatakse pastöriseeritud piimale E 500ii naatriumvesinikkarbonaat piimhappe põhjustatud happesuse puhverdamiseks vajaliku pH-väärtuseni, et sellega luua laagerduskultuuridele vajalikud kasvutingimused. Seepärast on asjakohane lubada naatriumvesinikkarbonaadi kasutamine sõiras.
- (15) Praegu on lubatud sorbaatide (E 200, E 202 ja E 203) ja bensoaatide (E 210 kuni E 213) kasutamine keedetud krevettides nende konserveerimisel. Seepärast on asjakohane laiendada seda luba kõigile keedetud vähilaadsetele ja molluskitele.
- (16) E 551 ränidioksiidi lubatakse kasutada kandeainena toiduvärvides maksimaalselt 5 % ulatuses. Ränidioksiidi kasutamist kandeainena toiduvärvides E 171 (titaandioksiid) ja E 172 (raudoksiidid ja -hüdrosiidid) maksimaalselt tuleks samuti lubada 90 % ulatuses värvipigmenti suhtes.
- (17) Direktiivi 95/2/EÜ kohaselt on selle direktiivi I lisas loetletud lisaainete kasutamine piiratud traditsioonilises Prantsuse leivas *pain courant français*. Sama piirangut tuleks kasutada ka sarnase traditsioonilise Ungari leiva suhtes. Samuti oleks asjakohane lubada kasutada askorbiinhapet (E 300), naatriumaskorbaati (E 301) ja kaltsiumdinaatriumi EDTA (E 385) Ungari maksapasteetides.
- (18) Vaja on ajakohastada praegusi nõudeid sulfitite (E 220 kuni E 228) kasutamise kohta keedetud vähilaadsetes, lauaviinamarjades ja litšides.
- (19) Vastavalt liikmesriikide taotlusele ja kooskõlas toidu teaduskomitee 5. märtsi 2003. aasta arvamusega peaks 4-heksüülresortsinooli, mille kasutamine on lubatud liikmesriigi tasandil vastavalt direktiivile 89/107/EMÜ, lubama kasutada ka ühenduse tasandil.

⁽¹⁾ ELT L 118, 23.4.2004, lk 70.

⁽²⁾ EÜT L 109, 6.5.2000, lk 29. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 2003/89/EÜ (ELT L 308, 25.11.2003, lk 15).

(20) Direktiivis 95/2/EÜ kasutatud mõisteid peaks kohandama, võttes arvesse nõukogu 3. mai 1989. aasta direktiivi 89/398/EMÜ (eritoiduks ettenähtud toiduaineid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta), ⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. juuni 2002. aasta direktiivi 2002/46/EÜ (toidulisandeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) ⁽²⁾ ja komisjoni 25. märtsi 1999. aasta direktiivi 1999/21/EÜ (meditsiiniliseks eriotstarbeks mõeldud dieettoitude kohta) ⁽³⁾.

(21) Seega tuleks direktiive 95/2/EÜ ja 94/35/EÜ vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 95/2/EÜ muudetakse järgmiselt.

- Artikli 1 lõike 3 punkt c asendatakse järgmisega:

“c) *kandained*, sealhulgas *kandelahustid* – ained, mida kasutatakse lisaine või lõhna- ja maitseaine lahustamiseks, lahjendamiseks, hajutamiseks või muul viisil füüsikaliseks muutmiseks lisaine või lõhna- ja maitseaine funktsiooni muutmata (ning mis ise ei avalda mingit tehnoloogilist mõju), et hõlbustada lisaine käitlemist, kohaldamist või kasutamist;”.
- Artikli 3 lõikes 2 asendatakse sõna “võõrutustoidu” sõnaga “töödeldud teraviljatoodete ja imikutoidu”.
- Lisasid muudetakse vastavalt käesoleva direktiivi I lisale.

Artikkel 2

Direktiivi 94/35/EÜ lisa muudetakse vastavalt käesoleva direktiivi II lisale.

Artikkel 3

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid 15. veebruariks 2008:

- käesoleva direktiivi nõuetele vastavate toodetega kauplemise ja nende kasutamise lubamiseks 15. veebruariks 2008;
- käesoleva direktiivi nõuetele mittevastavate toodetega kauplemise ja nende kasutamise keelamiseks 15. augustiks 2008.

Siiski võib tooteid, mis ei vasta käesoleva direktiivi nõuetele ja mis on turule viidud või märgistatud enne 15. augustit 2008, turustada kuni varude ammendumiseni.

Liikmesriigid edastavad komisjonile viivitamata selliste õigus- ja haldusnormide teksti koos nende normide ja käesoleva direktiivi nõuete vastavustabeliga.

2. Kui liikmesriigid need lõikes 1 osutatud õigus- ja haldusnormid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Artikkel 4

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 5

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 5. juuli 2006

Euroopa Parlamendi nimel

president

J. BORRELL FONTELLES

Nõukogu nimel

eesistuja

P. LEHTOMÄKI

⁽¹⁾ EÜT L 186, 30.6.1989, lk 27. Direktiivi on viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 1882/2003.

⁽²⁾ EÜT L 183, 12.7.2002, lk 51.

⁽³⁾ EÜT L 91, 7.4.1999, lk 29. Direktiivi on muudetud 2003. aasta ühinemisaktiga.

I LISA

Direktiivi 95/2/EÜ lisasid muudetakse järgmiselt.

1. I lisa muudetakse järgmiselt:

a) sissejuhatusse lisatakse järgmine märkus:

“4. Numbrite E 400, E 401, E 402, E 403, E 404, E 406, E 407, E 407a, E 410, E 412, E 413, E 414, E 415, E 417, E 418 ja E 440 all loetletud aineid ei tohi kasutada kapslites marmelaadis, mis on käesolevas direktiivis määratletud kui pooljäikades kapslites sisalduvad tiheda konsistentsiga pastilaa-marmelaaditooted, mis on mõeldud kapslist suhupigistamiseks ja korraga allaneelamiseks”;

b) tabelisse lisatakse järgmine rida:

E 462	Etüütselluloos”.
-------	------------------

2. II lisa muudetakse järgmiselt:

a) “valminud juustu” käsitlev rida asendatakse järgmisega:

“Valminud juust	E 170 Kaltsiumkarbonaat E 504 Magneesiumkarbonaadid E 509 Kaltsiumkloriid E 575 Glükono-δ-laktoon	<i>quantum satis</i>
	E 500ii Naatriumvesinikkarbonaat	<i>quantum satis</i> (ainult sõir);

b) *Pain courant français*’d käsitlevas reas lisatakse pärast sõnu *Pain courant français* järgmised sõnad: *Friss búzakenyér, fehér és félbarna kenyerek*;

c) *Foie gras*’d, *foie gras entier*’d, *blocs de foie gras*’d käsitlevas reas lisatakse pärast sõnu *Foie gras, foie gras entier, blocs de foie gras* järgmised sõnad: *Libamáj, libamáj egészben, libamáj tömbben*.

3. III lisa muudetakse järgmiselt:

a) A osa muudetakse järgmiselt:

i) tabelist “Sorbaadid, bensoaadid ja p-hüdroksübensoaadid” jäetakse välja järgmised read: “E 216 Propüül-p-hüdroksübensoaat” ja “E 217 Naatriumpropüül-p-hüdroksübensoaat”;

ii) toiduainete tabelit muudetakse järgmiselt:

— jäetakse välja järgmised read:

“Keedetud krevetid				2 000		
Keedetud vähisabad ning eelnevalt pakitud marineeritud ja keedetud molluskid	2 000					
Vedelad dieettoidulisandid						2 000”

- lisatakse järgmised read:

Keedetud vähilaadsed ja molluskid		1 000		2 000		
Direktiivis 2002/46/EÜ (*) määratletud vedelad toidulisandid				2 000		

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/46/EÜ (EÜT L 183, 12.7.2002, lk 51).

- sõnad "Dieettoidud meditsiiniliste näidustuste puhuks" asendatakse sõnadega "Direktiivis 1999/21/EÜ (*) määratletud meditsiiniliseks eriotstarbeks mõeldud toidud.

(*) Komisjoni direktiiv 1999/21/EÜ (EÜT L 91, 7.4.1999, lk 29)."

- b) B osas muudetakse toiduainete tabelit järgmiselt:

- rida "Vähilaadsed ja peajalgsed" asendatakse järgmisega:

"Vähilaadsed ja peajalgsed:	
— värsked, külmutatud ja sügavkülmutatud	150 ⁽¹⁾
— <i>Penaeidae</i> , <i>Solenceridae</i> , <i>Aristeidae</i> sugukonda kuuluvad vähilaadsed:	
— kuni 80 ühikut	150 ⁽¹⁾
— 80–120 ühikut	200 ⁽¹⁾
— üle 120 ühiku	300 ⁽¹⁾
Vähilaadsed ja peajalgsed:	
— keedetud	50 ⁽¹⁾
— keedetud <i>Penaeidae</i> , <i>Solenceridae</i> , <i>Aristeidae</i> sugukonda kuuluvad vähilaadsed:	
— kuni 80 ühikut	135 ⁽¹⁾
— 80–120 ühikut	180 ⁽¹⁾
— üle 120 ühiku	270 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Söödavates osades.",

- sõnad "Tärglised (välja arvatud võõrutustoidu, jätkupiimasegude ja imiku piimasegude tärglised)" asendatakse sõnadega "Tärglised (välja arvatud imiku piimasegude, jätkupiimasegude, teraviljatoodete ja muude imikutoitude tärglised)",

- lisatakse järgmised read:

" <i>Salsicha fresca</i> "	450
Lauaviinamarjad	10
Värsked litsid	10 (mõõdetakse söödavaid osi);

c) C osas asendatakse tabel E 249, E 250, E 251 ja E 252 kohta järgmisega:

"E nr	Nimetus	Toiduaine	Maksimaalne kogus, mida võib valmistamise ajal lisada (väljendatud kui NaNO ₂)	Lõplikus toiduaines sisalduva või maksimaalne jääkkogus (väljendatud kui NaNO ₂)
E 249	Kaaliumnitrit (*)	Lihatooted	150 mg/kg	175 mg/kg
E 250	Naatriumnitrit (x)	Steriliseeritud lihatooted (Fo > 3,00) (y)	100 mg/kg	
		Traditsioonilised määrgsoolatud lihatooted (1): <i>Wiltshire bacon</i> (1.1); <i>Entremeada, entrecosto, chispe, orelheira e cabeça (salgados), toucinho fumado</i> (1.2); ja sarnased tooted		
		<i>Wiltshire ham</i> (1.1); ja sarnased tooted		
		<i>Rohschinken, nassgepökelt</i> (1.6); ja sarnased tooted		
		<i>Cured tongue</i> (1.3)		
		Traditsioonilised kuivsoolatud lihatooted (2): <i>Dry cured bacon</i> (2.1); ja sarnased tooted		
		<i>Dry cured ham</i> (2.1); <i>Jamón curado, paleta curada, lomo embuchado y cecina</i> (2.2); <i>Presunto, presunto da pá ja paio do lombo</i> (2.3); ja sarnased tooted		
		<i>Rohschinken, trocken-/nassgepökelt</i> (2.5); ja sarnased tooted		
		Muud traditsiooniliselt soolatud lihatooted (3): <i>Vysočina</i> <i>Selský salám</i> <i>Turistický trvanlivý salám</i> <i>Poličan</i> <i>Herkules</i> <i>Lovecký salám</i> <i>Dunajská klobása</i> <i>Paprikáš</i> (3.5); ja sarnased tooted	180 mg/kg	
		<i>Rohschinken, trocken-/nassgepökelt</i> (3.1); ja sarnased tooted <i>Jellied veal ja brisket</i> (3.2)		50 mg/kg

E nr	Nimetus	Toiduaine	Maksimaalne kogus, mida võib valmistamise ajal lisada (väljendatud kui NaNO ₂)	Lõplikus toiduaines sisalduva või maksimaalne jääkkogus (väljendatud kui NaNO ₂)
E 251 E 252	Naatriumnitrit ⁽²⁾ Kaaliumnitrit ⁽²⁾	Kuumtöötlemata lihatooted	150 mg/kg	
		Traditsioonilised määrgsoolatud lihatooted (1):		
		<i>Kylmäsavustettu poronliha/Kallrökt renkött</i> (1.4);	300 mg/kg	
		<i>Wiltshire bacon</i> ja <i>Wiltshire ham</i> (1.1); <i>Entremada, entrecosto, chispe, orelheira e cabeça (salgados), toucinho fumado</i> (1.2); <i>Rohschinken, nassgepökelt</i> (1.6); ja sarnased tooted		250 mg/kg
		<i>Bacon, Filet de bacon</i> (1.5); ja sarnased tooted		250 mg/kg, lisamata E 249 või E 250
		<i>Cured tongue</i> (1.3)		10 mg/kg
		Traditsioonilised kuivsoolatud lihatooted (2): <i>Dry cured bacon</i> ja <i>Dry cured ham</i> (2.1); <i>Jamón curado, paleta curada, lomo embuchado y cecina</i> (2.2); <i>Presunto, presunto da pá ja paio do lombo</i> (2.3); <i>Rohschinken, nassgepökelt</i> (2.5); ja sarnased tooted		250 mg/kg
		<i>Jambon sec, jambon sel sec et autres pièces mûrées séchées similaires</i> (2.4)		250 mg/kg, lisamata E 249 või E 250
		Muud traditsiooniliselt soolatud lihatooted (3): <i>Rohwürste (Salami ja Kantwurst)</i> (3.3);	300 mg/kg (lisamata E 249 või E 250)	
		<i>Rohschinken, trocken-/nassgepökelt</i> (3.1); ja sarnased tooted		250 mg/kg
		<i>Salchichón y chorizo tradicionales de larga curación</i> (3.4); <i>Saucissons secs</i> (3.6); ja sarnased tooted	250 mg/kg (lisamata E 249 või E 250)	
		<i>Jellied veal ja brisket</i> (3.2);		10 mg/kg

E nr	Nimetus	Toiduaine	Maksimaalne kogus, mida võib valmistamise ajal lisada (väljendatud kui NaNO ₂)	Lõplikus toiduaines sisalduva või maksimaalne jääkkogus (väljendatud kui NaNO ₂)
		Kõva, poolkõva ja poolpehme juust	150 mg/kg juustu valmistamiseks kasutatavas piimas või samaväärsel tasemel, kui see lisatakse pärast vadaku eemaldamist ja vee lisamist	
		Piimal põhinev juustuasendaja		
		Marineeritud heeringas ja kilu	500 mg/kg	

- (*) Märgistuse "toidus kasutamiseks" puhul võib nitritit müüa ainult segus soola või soolaasendajaga.
- (*) F₀ väärtus 3 võrdub 3 minuti kuumutamisega 121 °C juures (bakterisilduse vähendamine ühelt miljardilt eoselt iga 1 000 konservitoosi kohta ühe eoseni tuhande konservitoosi kohta).
- (*) Nitraate võib sisalduda mõnedes kuumtöödeldud lihatoodetes nitrite loomuliku muundumise tulemusena nitraatideks madala happesusega keskkonnas.
- 1 Lihatooted sukeldatakse nitriteid ja/või nitraate, keedusoola ning muid komponente sisaldavasse soolveelahusesse. Lihatooteid võib veel edasi töödelda, nt suitsutada.
 - 1.1 Liha sisse pritsitakse soolveelahust, millele järgneb 3–10 päeva kestev märgsoolamine. Soolvelahus sisaldab muu hulgas ka mikrobioloogilisi starterkultuure.
 - 1.2 Märgsoolamine 3–5 päeva jooksul. Toodet ei kuumtöödelda ja sellel on kõrge veeaktiivsus.
 - 1.3 Märgsoolamine vähemalt 4 päeva jooksul ning eelkeedetud.
 - 1.4 Liha sisse pritsitakse soolveelahust, millele järgneb märgsoolamine. Sooldumisaeg on 14–21 päeva, millele järgneb 4–5 nädalane laagerdumine külmas suitsus.
 - 1.5 Märgsoolamine 4–5 päeva temperatuuril 5–7 °C, laagerdumine tavaliselt 24–40 tundi temperatuuril 22 °C, võib-olla suitsutamine 24 tunni vältel temperatuuril 20–25 °C ning 3–6 nädalat hoidmist temperatuuril 12–14 °C.
 - 1.6 Sooldumisaeg sõltuvalt lihatükkide kujust ja kaalust on umbes 2 päeva 1 kg kohta, millele järgneb stabiliseerumine/laagerdumine.
 - 2 Kuivsoolamisprotsess tähendab nitriteid ja/või nitraate, soola ja teisi komponente sisaldava kuivsoolamissegude kandmist liha pinnale, millele järgneb stabiliseerumine/laagerdumisaeg. Lihatooteid võib veel edasi töödelda, nt suitsutada.
 - 2.1 Kuivsoolamine, millele järgneb vähemalt neljapäevane laagerdumisaeg.
 - 2.2 Kuivsoolamine, millele järgneb vähemalt kümnepäevane stabiliseerumisaeg ning üle 45 päevane laagerdumisaeg.
 - 2.3 Kuivsoolamine 10–15 päeva vältel, millele järgneb 30–45 päevane stabiliseerumisaeg ning vähemalt kahekuune laagerdumisaeg.
 - 2.4 Kuivsoolamine 3 päeva + 1 päev/kg, millele järgnevad ühenädalane soolamisjärgne periood ning 45 päevane kuni 18 kuune valmimisperiood.
 - 2.5 Sooldumisaeg sõltuvalt lihatükkide kujust ja kaalust on ligikaudu 10–14 päeva 1 kg kohta, millele järgneb stabiliseerumine/laagerdumine.
 - 3 Märg- ja kuivsoolamisprotsesse kasutatakse kombineeritult või kui liittoode sisaldab nitriteid ja/või nitraate või kui tootesse pritsitakse enne kuumutamist soolveelahust. Lihatooteid võib veel edasi töödelda, nt suitsutada.
 - 3.1 Kuiv- ja märgsoolamist kasutatakse kombineeritult (ilma soolveelahuse sissepritsimiseta). Sooldumisaeg sõltuvalt lihatükkide kujust ja kaalust on umbes 14–35 päeva, millele järgneb stabiliseerumine/laagerdumine.
 - 3.2 Soolvelahuse sissepritsimine, millele järgneb mitte varem kui 2 päeva pärast kuni kolmetunnine vees keetmine.
 - 3.3 Tootel on vähemalt neljanädalane laagerdumisaeg ning vee ja valkude suhe on alla 1,7.
 - 3.4 Laagerdumisaeg on vähemalt 30 päeva.
 - 3.5 Kuivatatud toodet kuumutatakse kuni 70 °C, millele järgneb 8–12 päevane kuivatamis- ja suitsutamisprotsess. Fermenteeritud toote 14–30 päevasele kolmeastmelisele fermenteerimisprotsessile järgneb suitsutamine.
 - 3.6 Fermenteeritud ja kuivatatud toorvorst, millesse ei ole lisatud nitriteid. Toodet fermenteeritakse temperatuurivahemikus 18–22 °C või madalamal temperatuuril (10–12 °C) ja seejärel lastakse tootel vähemalt 3 nädalat valmida. Tootes vee ja valkude suhe on alla 1,7;

d) D osa muudetakse järgmiselt:

i) märkus asendatakse järgmisega: "Märk * tabelis osutab proportsionaalsuse reeglile: kui kasutatakse gallaaside, TBHQ, BHA ja BHT segu, tuleb iga aine sisaldust proportsionaalselt alandada.";

ii) read E 310 kuni E 321 ja read E 310 kuni E 320 asendatakse järgmisega:

"E 310	Propüülgallaat	Rasvad ja õlid kuumtöödeldud toiduainete tööstuslikuks tootmiseks	200* (gallaadid, TBHQ ja BHA, eraldi või koos võetuna)
E 311	Oktüülgallaat	Praadimiseks ette nähtud õli ja rasv, välja arvatud oliivijääkõli	100* (BHT)
E 312	Dodetsüülgallaat		
E 319	Tertsiaarbutüülhüdrikinoon (TBHQ)	Seapekk; kalaõli; veise-, linnu- ja lambarasv	väljendatud rasva suhtes
E 320	Butüülhüdrosüanisool (BHA)	Koogisegud Teraviljal põhinevad kiirtoidud	200 (gallaadid, TBHQ ja BHA, eraldi või koos võetuna) väljendatud rasva suhtes
E 321	Butüülhüdrosütolueeni (BHT)	Piimapulber müügiautomaatide jaoks Dehüdreeritud supid ja puljongid Kastmed Dehüdreeritud liha Töödeldud päHKlid Pooltooted teraviljast	
		Maitseainesegud ja kastmelisandite segud	200 (gallaadid ja BHA, eraldi või koos võetuna) väljendatud rasva suhtes
		Dehüdreeritud kartulid	25 (gallaadid, TBHQ ja BHA, eraldi või koos võetuna)
		Närimiskumm Toidulisandid, nagu on määratletud direktiivis 2002/46/EÜ	400 (gallaadid, TBHQ, BHT ja BHA, eraldi või koos võetuna)
		Eeterlikud õlid	1 000 (gallaadid, TBHQ ja BHA, eraldi või koos võetuna)
		Muud lõhna- ja maitseained peale eeterlike õlide	100* (gallaadid, eraldi või koos võetuna) 200* (TBHQ ja BHA, eraldi või koos võetuna);

iii) lisatakse järgmine märkus:

"E 586	4-heksüülresortsinool	Värsked, külmutatud ja sügavkülmutatud vähilaadsed	2 mg/kg jäägina vähilaadsete lihas".
--------	-----------------------	--	--------------------------------------

4. IV lisa muudetakse järgmiselt:

a) E 385 käsitlev rida asendatakse järgmisega:

"E 385	Kaltsiumdinaatriumetüleendiamiintetraatsetaat (Kaltsiumdinaatrium-EDTA)	Emulgeeritud kastmed	75 mg/kg
		Konserveeritud kultuurseened, kaunviljad, seemed ja artišokid	250 mg/kg
		Konserveeritud vähilaadsed ja molluskid	75 mg/kg
		Konserveeritud kala	75 mg/kg
		Võiderasvad, nagu on kindlaks määratud määruse (EÜ) nr 2991/94 (*) lisades B ja C, mille rasvasisaldus on 41 % või väiksem	100 mg/kg
		Külmutatud ja sügavkülmutatud vähilaadsed	75 mg/kg
		<i>Libamáj, egészben és tömbben</i>	250 mg/kg

(*) EÜT L 316, 9.12.1994, lk 2.;

b) pärast E 967 käsitlevat rida lisatakse järgmine rida:

"E 968	Erütritool	Toiduained üldiselt (välja arvatud joogid ja artikli 2 lõikes 3 nimetatud toiduained)	<i>quantum satis</i>
		Külmutatud ja sügavkülmutatud töötlemata liha, vähilaadsed ja peajalgse	<i>quantum satis</i>
		Liköörid	<i>quantum satis</i>
			Muul eesmärgil kui magustamine";

c) lisatakse järgmine rida:

"E 426	Soja hemitselluloos	Piimal põhinevad joogid jaekaubanduseks	5 g/l
		Toidulisandid, nagu on määratletud direktiivis 2002/46/EÜ	1,5 g/l
		Emulgeeritud kastmed	30 g/l
		Pakendatud valikpagaritooted jaekaubanduseks	10 g/kg
		Pakendatud tarbimisvalmis idamaised nuudlid jaekaubanduseks	10 g/kg
		Pakendatud tarbimisvalmis riis jaekaubanduseks	10 g/kg

		Pakendatud töödeldud kartuli- ja riisitooted (kaasa arvatud külmutatud, sügavkülmutatud, jahutatud ja kuivatatud töödeldud tooted) jae-kaubanduseks	10 g/kg
		Dehüdreeritud, kontsentreeritud, külmutatud ja sügavkülmutatud munatooted	10 g/kg
		Pastilaa-marmelaaditooted, välja arvatud kapslites marmelaad	10 g/kg;

- d) reas E 468 asendatakse sõnad "Tahked dieettoidulisandid" sõnadega "Direktiivis 2002/46/EÜ määratletud tahked toidulisandid";
- e) ridades E 338 kuni E 452 asendatakse sõnad "Dieettoidulisandid" sõnadega "Direktiivis 2002/46/EÜ määratletud toidulisandid";
- f) ridades E 405, E 416, E 432 kuni E 436, E 473 ja E 474, E 475, E 491 kuni E 495, E 551 kuni E 559 ning E 901 kuni E 904 asendatakse sõna "Dieettoidulisandid" sõnadega "Direktiivis 2002/46/EÜ määratletud toidulisandid";
- g) ridades E 1201 ja E 1202 asendatakse sõnad "Dieettoidulisandid tablettide või kaetud tablettide kujul" sõnadega "Direktiivis 2002/46/EÜ määratletud toidulisandid tablettide või kaetud tablettide kujul";
- h) ridades E 405, E 432 kuni E 436, E 473 ja E 474, E 475, E 477, E 481 ja E 482 ning E 491 kuni E 495 asendatakse sõnad "Dieettoidud meditsiiniliste näidustuste puhuks" sõnadega "Direktiivis 1999/21/EÜ määratletud meditsiiniliseks eriotstarbeks mõeldud toidud";
- i) read E 1505 kuni E 1520 asendatakse järgmisega:

"E 1505	Trietüültsitraat	Lõhna- ja maitseained	Kokku 3 g/kg tarvitamiseks valmis või valmistaja tarvitamisjuhise kohaselt valmistatud toitudes. Jookide puhul, välja arvatud kreemilikköörid, on E 1520 maksimaalne piirnorm 1 g/l.;
E 1517	Glütserüüldiatsetaat (diatsetiin)		
E 1518	Glütserüültriatsetaat (triatssetiin)		
E 1520	Propaan-1,2-diool (propüleenglükool)		

- j) lisatakse järgmised read:

"E 1204	Pullulaan	Toidulisandid kapslite ja tablettidena, nagu on määratletud direktiivis 2002/46/EÜ	<i>quantum satis</i>
		Hingeõhku värskendavad õhukese lehe kujul esinevad pisimaiused	<i>quantum satis</i>
E 1452	Alumiiniumokteenülsuktsinaat-tärklis	Toidulisandite hulka kuuluvad kapseldatud vitamiinipreparaadid, nagu on määratletud direktiivis 2002/46/EÜ	35 g/kg toidulisandites".

5. V lisa muudetakse järgmiselt:

- a) pärast E 967 käsitlevat rida lisatakse järgmine rida:

"E 968	Erütritool";	
--------	--------------	--

- b) pärast E 466 käsitlevat rida lisatakse järgmine rida:

"E 462	Etüütselluloos";	
--------	------------------	--

- c) E 551 ja E 552 käsitleva rea kolmandasse veergu lisatakse järgmine lause:

"E 551: titaandioksiidis E 171 ning raudoksiidides ja -hüdroksiidides E 172 (maksimaalselt 90 % ulatuses pigmendi suhtes)".

6. VI lisa muudetakse järgmiselt:

- a) sissejuhatava märkuse esimeses, teises ja kolmandas lõigus asendatakse sõna "võõrutustoit" sõnadega "töödeldud teraviljatooted ja imikutoit";

- b) 3. osa pealkirjas, ridades E 170 kuni E 526, E 500, E 501 ja E 503, E 338, E 410 kuni E 440, E 1404 kuni E 1450 ja E 1451, asendatakse sõna "võõrutustoit" sõnadega "töödeldud teraviljatooted ja imikutoit";

- c) 4. osas lisatakse pärast rida E 472c järgmine rida:

"E 473	Rasvhapete sahharoosi estrid	120 mg/l	Tooted, mis sisaldavad hüdroliüsitud valke, peptiide ja aminohappeid".
--------	------------------------------	----------	--

II LISA

Direktiivi 94/35/EÜ lisa muudetakse järgmiselt:

- 1) E 420 kuni E 967 käsitleva rea esimesse veergu lisatakse "E 968";
 - 2) E 420 kuni E 967 käsitleva rea teise veergu lisatakse "Erütritool".
-

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2006/54/EÜ,

5. juuli 2006,

meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (uuestisõnastamine)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 141 lõiget 3,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiivi 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega ⁽³⁾ ning nõukogu 24. juuli 1986. aasta direktiivi 86/378/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides ⁽⁴⁾ on oluliselt muudetud ⁽⁵⁾. Nõukogu 10. veebruari 1975. aasta direktiiv 75/117/EMÜ meeste ja naiste võrdse tasustamise põhimõtte kohaldamisega seotud õigusaktide ühtlustamise kohta liikmesriikides ⁽⁶⁾ ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/80/EÜ soolise diskrimineerimise juhtude tõendamiskohustuse kohta ⁽⁷⁾ sisaldavad samuti sätteid, mille eesmärk on meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine. Nüüd, kui kõnealustesse direktiividesse tehakse täiendavaid muudatusi, on selguse huvides soovitatav kõnealused sätted uuesti sõnastada, et koondada ühte teksti kõik selles valdkonnas kehtivad peamised sätted ning Euroopa Ühenduste Kohtu (edaspidi "Euroopa Kohus") praktikast tulenevad teatavad suundumused.

⁽¹⁾ ELT C 157, 28.6.2005, lk 83.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 6. juuli 2005. aasta arvamus (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata), nõukogu 10. märtsi 2006. aasta ühine seisukoht (ELT C 126 E, 30.5.2006, lk 33) ja Euroopa Parlamendi 1. juuni 2006. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

⁽³⁾ EÜT L 39, 14.2.1976, lk 40. Direktiivi on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2002/73/EÜ (EÜT L 269, 5.10.2002, lk 15).

⁽⁴⁾ EÜT L 225, 12.8.1986, lk 40. Direktiivi on muudetud direktiiviga 96/97/EÜ (EÜT L 46, 17.2.1997, lk 20).

⁽⁵⁾ Vaata I lisa A osa.

⁽⁶⁾ EÜT L 45, 19.2.1975, lk 19.

⁽⁷⁾ EÜT L 14, 20.1.1998, lk 6. Direktiivi on muudetud direktiiviga 98/52/EÜ (EÜT L 205, 22.7.1998, lk 66).

(2) Meeste ja naiste võrdõiguslikkus on asutamislepingu artikli 2 ja artikli 3 lõike 2 ning Euroopa Kohtu praktika kohaselt ühenduse õiguse oluline põhimõte. Nimetatud asutamislepingu sätteid kuulutavad meeste ja naiste võrdõiguslikkuse ühenduse "ülesandeks" ja "eesmärgiks" ning kehtestavad positiivse kohustuse seda kõigis ühenduse tegevustes edendada.

(3) Euroopa Kohus on otsustanud, et meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamisala ei saa piirduda diskrimineerimise keelamisega selle alusel, et isik on ühest või teisest soost. Pidades silmas selle eesmärgi ja õiguste olemust, mida üritatakse tagada, kohaldatakse seda ka isiku soovahetusest tuleneva diskrimineerimise korral.

(4) Asutamislepingu artikli 141 lõige 3 annab konkreetse õigusliku aluse ühenduse meetmete võtmiseks, millega tagatakse võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine tööhõive ja elukutse küsimustes, sealhulgas võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte rakendamine.

(5) Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 21 ja 23 on samuti keelatud igasugune diskrimineerimine soo tõttu ning sätestatud meeste ja naiste õigus võrdselt kohtlemisele kõikides valdkondades, kaasa arvatud tööhõive, töö ja töötasu.

(6) Ahistamine ja seksuaalne ahistamine on vastuolus meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõttega ning seda tuleb pidada sooliseks diskrimineerimiseks käesoleva direktiivi mõistes. Need diskrimineerimisviisid ei esine mitte ainult töökohas, vaid ka seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega. Seetõttu peaks see olema keelatud ning selle suhtes peaksid kehtima tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused.

(7) Selles kontekstis tuleks ärgitada tööandjaid ja kutseõppe eest vastutavaid isikuid, et nad võtaksid kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga meetmeid võitlemaks igasuguse soolise diskrimineerimise vastu ning eelkõige ennetusmeetmeid ahistamise, sh seksuaalse ahistamise vastu töökohas ning seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega.

(8) Asutamislepingu artiklis 141 sätestatud ning Euroopa Kohtu praktika kaudu järjekindlat kinnitust leidnud võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte on meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte oluline

aspekt ning soolise diskrimineerimise osas *acquis communautaire*'i, sealhulgas Euroopa Kohtu praktika oluline ja lahutamatu osa. Seetõttu on asjakohane ette näha täiendavad sätted selle rakendamiseks.

- (9) Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale tuleks selle hindamiseks, kas töötajad teevad võrdset või võrdväärset tööd, määrata kindlaks, kas töötajaid võib lugeda võrreldavas olukorras olevaks, võttes arvesse mitmeid tegureid, sealhulgas töö iseloomu, koolitust ning töötingimusi.
- (10) Euroopa Kohus on otsustanud, et teatavatel tingimustel ei piirdu võrdse tasustamise põhimõtte rakendamine üksnes olukorraga, kus mehed ja naised töötavad sama tööandja juures.
- (11) Liikmesriigid peaksid koostöös sotsiaalpartneritega jätkama lahenduse otsimist püsiva sugudevahelise palgaerinevuse ning tööturul tuntava sugude eristamise osas, tehes seda näiteks tööaja korralduse paindlikumaks muutmise abil, mis võimaldaks nii meestel kui ka naistel paremini ühitada töö- ja pereelu. Samuti võiks see hõlmata sobivat korraldust vanemapuhkuse osas, mida peaks olema võimalik võtta mõlemal lapsevanemal, ning ligipääsetavate ja taskukohaste, laste hoidmiseks ja ülalpeetavate eest hoolitsemiseks mõeldud asutuste rajamist.
- (12) Tuleks vastu võtta konkreetsed meetmed võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise tagamiseks kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides ning määrata täpsemalt kindlaks selle põhimõtte ulatus.
- (13) Oma 17. mai 1990. aasta otsuses kohtuasjas C-262/88 ⁽¹⁾ otsustas Euroopa Kohus, et kõik kutsealase pensioni vormid moodustavad osa töötasust asutamislepingu artikli 141 tähenduses.
- (14) Kuigi tasu mõiste asutamislepingu artikli 141 tähenduses ei hõlma sotsiaalkindlustushüvitisi, on nüüd selgelt sätestatud, et riigiteenistujate pensioniskeem kuulub võrdse tasustamise põhimõtte alla, juhul kui pensioniskeemijärgseid hüvitisi makstakse töötajatele avalik-õigusliku tööandja juures töötamise eest, olenemata sellest, et see skeem on osa üldisest riiklikust pensionikindlustusskeemist. Vastavalt Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjades C-7/93 ⁽²⁾ ja C-351/00 ⁽³⁾ on see tingimus täidetud, kui pensioniskeem on seotud konkreetse töötajate kategooriaga ning hüvitised on otseselt seotud teenistusajaga ning arvutatakse riigiteenistuja viimase palga alusel. Seetõttu on selguse huvides asjakohane näha selleks ette erisätted.
- (15) Euroopa Kohus on kinnitanud, et samal ajal kui mees- ja naistöötajate sissemaksed määratud suurusega

pensioniskeemi kuuluvad asutamislepingu artikli 141 kohaldamisalasse, ei hinnata sama artikli kohaselt määratud suurusega kogumispensioni skeemi tehtavate tööandja sissemaksete ebavõrdsust, mis tuleneb meeste ja naiste puhul kasutatud erinevatest kindlustusmatemaatilistest teguritest.

- (16) Näiteks määratud suurusega kogumispensioni skeemi puhul võivad teatavad komponendid, näiteks regulaarsete väljamaksetega pensioni osa muutmine kapitaliks, pensioniõiguste ülekandmine, pensioni vähenemine seoses soodustatud isikutele tehtavate väljamaksetega või vähendatud pension, kui töötaja valib ennetähtaegselt pensionile jäämise, olla ebavõrdsed, kui summade erinevus tuleneb meeste ja naiste puhul erinevate kindlustusmatemaatiliste tegurite kasutamisest skeemi rahastamise ajal.
- (17) On välja kujunenud, et kutsealase sotsiaalkindlustusskeemi alusel saadud hüvitisi ei loeta töötasuks, niivõrd kui need on seotud teenistusajaga enne 17. maid 1990, välja arvatud töötajate või nende nimel nõude esitajate puhul, kes on enne seda kuupäeva algatanud kohtumenetluse või esitanud võrdväärse nõude sellekohase riigisisese õiguse alusel. Seetõttu on vaja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist vastavalt piirata.
- (18) Euroopa Kohtu kinnistunud praktika kohaselt ei mõjuta Barberi protokoll ⁽⁴⁾ kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigust ning kohtuasjas C-262/88 tehtud otsuse kehtivusaja piirangut ei kohaldata pensioniskeemiga liitumise õiguse kohaldamisel. Samuti otsustas Euroopa Kohus, et riigisisese õiguse kohaselt nõude esitamise tähtaegadega seotud riigisiseseid eeskirju võib kohaldada nende töötajate vastu, kes nõuavad oma õigust liituda kutsealase pensioniskeemiga, tingimusel et kõnealused eeskirjad ei ole selliste nõuete suhtes vähem soodsad kui samalaadsete riigisiseste nõuete suhtes ega muuda ühenduse õigusaktidest tulenevate õiguste rakendamist võimatuks. Samuti on Euroopa Kohus otsustanud, et kuigi töötaja võib nõuda kutsealase pensioniskeemiga liitumist tagasiulatuvalt, ei anna see talle õigust kõrvale hoida asjaomase liikmeksolemise perioodiga seotud sissemaksete tasumisest.
- (19) Võrdsuse tagamine töö saamisel ja tööks vajaliku kutseõppe kättesaadavusel on meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamisel tööhõive ja elukutse küsimustes esmatähtis. Erandid sellest põhimõttest peaksid piirduma sellise kutsetegevusega, mille puhul vajadus võtta tööle teatavast soost isik on tingitud asjaomase kutsetegevuse olemusest või sellega liituvatest tingimustest, eeldusel et taotletav eesmärk on õigustatud ning et kohaldatakse proportsionaalsuse põhimõtet.

⁽⁴⁾ Protokoll nr 17 Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 141 kohta (1992).

⁽¹⁾ C-262/88: *Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group* (1990 EKL I-1889).

⁽²⁾ C-7/93: *Bestuur van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds v. G. A. Beune* (1994 EKL I-4471).

⁽³⁾ C-351/00: *Pirkko Niemi* (2002 EKL I-7007).

- (20) Käesolev direktiiv ei mõjuta ühinemisvabadust, sealhulgas õigust moodustada koos teistega liite ning ühineda nendega oma huvide kaitseks. Asutamislepingu artikli 141 lõikes 4 määratletud meetmete hulka võivad kuuluda nende organisatsioonide või liitude liikmesus või tegevuse jätkamine, mille peamine eesmärk on tegelikkuses edendada meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtet.
- (21) Diskrimineerimise keelustamine ei tohiks piirata selliste meetmete säilitamist või võtmist, mille eesmärk on ära hoida või heastada ühest soost isikute rühma halvemusi. Selliste meetmetega on lubatud ühest soost isikute organisatsioonid, mille peamine eesmärk on edendada nende isikute erivajadusi ning meeste ja naiste võrdsuslikkust.
- (22) Vastavalt asutamislepingu artikli 141 lõikele 4 ning pidades silmas meeste ja naiste tegeliku täieliku võrdsuslikkuse tagamist töölus, ei takista võrdse kohtlemise põhimõtte liikmesriikidel säilitada või võtta meetmeid, mis sätestavad erilised eelised, et hõlbustada alaesindatud sool tegutsemist oma kutsealal ja ära hoida või heastada ebasoodsamat olukorda ametialases karjääris. Arvestades praegust olukorda ja pidades silmas Amsterdami lepingule lisatud deklaratsiooni nr 28, peaksid liikmesriigid kõigepealt püüdma parandada naiste olukorda töölus.
- (23) Euroopa Kohtu praktika on selgelt välja toonud, et naise ebasoodne kohtlemine seoses raseduse või emadusega on otsene sooline diskrimineerimine. Selline kohtlemine tuleks seetõttu käesoleva direktiiviga selgesõnaliselt hõlmata.
- (24) Euroopa Kohus on seoses võrdse kohtlemise põhimõttega järjekindlalt tunnustanud naise bioloogilise seisundi kaitsmise õiguspärasust raseduse kestel ning sünnitusjärgsel ajal, samuti emaduse kaitsmise meetmete kehtestamist kui sisulise võrdsuslikkuse saavutamise vahendit. Käesolev direktiiv ei tohiks seega piirata nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiivi 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta ⁽¹⁾. Lisaks ei tohiks käesolev direktiiv piirata nõukogu 3. juuni 1996. aasta direktiivi 96/34/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta ⁽²⁾.
- (25) Selguse huvides on asjakohane selgelt sätestada rasedus- ja sünnituspuhkusel viibivate naiste tööalaste õiguste kaitsmine, eelkõige nende õigus naasta samale või võrdväärsele ametikohale ning mitte töötada halvemates tingimustes rasedus- ja sünnituspuhkusel viibimise tõttu ning kasutada paranenud töötingimusi, millele neil oleks tekkinud õigus oma äraoleku ajal.
- (26) Nõukogu ning nõukogus 29. juunil 2000 kokku tulnud tööhõive ja sotsiaalpoliitika ministrite resolutsioonis meeste ja naiste tasakaalustatud osalemise kohta perekonna- ja töölus ⁽³⁾ julgustati liikmesriike kaaluma oma vastavate õigussüsteemide kohaldamisala läbivaatamist, et anda töötavatele meestele individuaalne ja võõrandamatu õigus saada lapse sünni korral isale antavat puhkust, säilitades samal ajal nende töötamise seotud õigused.
- (27) Sarnased tingimused kehtivad liikmesriikides meestele ja naistele individuaalse ja võõrandamatu õiguse andmisel saada lapsendamispuhkust. Liikmesriik otsustab ise, kas anda selline õigus saada isapuhkust ja/või lapsendamispuhkust või ei, ning määrab samuti kõik käesoleva direktiivi kohaldamisala välised tingimused, välja arvatud töölt vabastamine ja töölenaasmine.
- (28) Võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusaks elluviimiseks peavad liikmesriigid kehtestama asjakohase korra.
- (29) Käesoleva direktiiviga ette nähtud kohustuste täitmiseks vajalike kohtu- või haldusmenetluste sätestamine on võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusal rakendamisel olulise tähtsusega.
- (30) Märkimisväärne osa võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusa elluviimise tagamisel on tõendamiskohustuse eeskirjade vastuvõtmisel. Euroopa Kohus on olnud seisukohal, et seetõttu tuleks vastu võtta säte tagamaks, et tõendamiskohustus pannakse kostjale, kui diskrimineerimisjuhtum on esmapilgul ilmne, välja arvatud menetluste suhtes, kus juhtumi asjaolusid peab uurima kohus või muu pädev riigisisene organ. Siiski on vaja selgitada, et otsest või kaudset diskrimineerimist eeldada lubavate faktide hindamine jääb kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga riigisiseste asjaomaste organite ülesandeks. Lisaks võivad liikmesriigid kehtestada asja igas sobivas menetlusjärgus tõendamisreeglid, mis on hagejale soodsamad kui siin esitatud.
- (31) Käesoleva direktiiviga ette nähtud kaitse tõhustamiseks tuleks ühendustele, organisatsioonidele ja muudele juriidilistele isikutele anda õigus, kui liikmeriigid nii määravad, esineda menetlustes kaebuse esitaja nimel või toetuseks, ilma et see piiraks riigisiseste esindamise ja kaitse menetlusnormide kohaldamist.
- (32) Võttes arvesse tõhusa õigusliku kaitse õiguse põhjanevat olemust, on asjakohane tagada töötajate kaitse isegi pärast võrdse kohtlemise põhimõtte väidetava rikkumise põhjustanud suhte lõppemist. Töötajal, kes kaitseb käesoleva

⁽¹⁾ EÜT L 348, 28.11.1992, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 145, 19.6.1996, lk 4. Direktiivi on muudetud direktiiviga 97/75/EÜ (EÜT L 10, 16.1.1998, lk 24).

⁽³⁾ EÜT C 218, 31.7.2000, lk 5.

direktiivi alusel kaitstavat isikut või annab tema nimel tunnistusi, peaks olema õigus samasugusele kaitsele.

(33) Euroopa Kohus on selgelt määranud, et tõhususe tagamiseks eeldab võrdse kohtlemise põhimõtte seda, et rikkumise korral antav hüvitis peab olema piisav, võrreldes tekitatud kahjuga. Seetõttu on asjakohane välistada eelnevad kokkulepped nimetatud hüvitiste ülemmäära suhtes, välja arvatud juhtudel, kui tööandja suudab tõendada, et avalduse esitaja ainus käesoleva direktiivi tähenduses diskrimineerimise tulemusel kantud kahju on tema töökoha saamiseks esitatud avalduse arvesse võtmata jätmine.

(34) Võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusaks rakendamiseks peaksid liikmesriigid edendama dialoogi tööturu osapoolte vahel ja riigisiseste tavade raames valitsusväliste organisatsioonidega.

(35) Liikmesriigid peaksid ette nägema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused juhuks, kui käesolevas direktiivis sätestatud kohustusi ei täideta.

(36) Kuna liikmesriigid ei suuda täielikult saavutada käesoleva direktiivi eesmärke ning seetõttu võib neid paremini saavutada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv kaugemale sellest, mis on vajalik nende eesmärkide saavutamiseks.

(37) Et meeste ja naiste erinev kohtlemine tööhõive ja elukutse küsimustes oleks paremini arusaadav, tuleks välja töötada võrreldavad soospetsiifilised andmed ja statistika, neid analüüsida ja asjakohasel tasandil kättesaadavaks teha.

(38) Meeste ja naiste võrdne kohtlemine tööhõive ja elukutse küsimustes ei saa piirduda õigusloomealaste meetmetega. Selle asemel peaksid Euroopa Liit ja liikmesriigid tõhusalt edendama teadlikkuse suurendamist palgadiskrimineerimisest ja avalikkuse suhtumise muutumist, kaasates nii avalikul kui ka eratasandil võimalikult ulatuslikult kõiki asjaosalisi. Tööturu osapoolte dialoogil võib selles protsessis olla oluline osa.

(39) Käesoleva direktiivi riigisisesse õigusesse ülevõtmise kohustus piirdub nende sätetega, mis toovad kaasa olulise muudatuse, võrreldes olemasolevate direktiividega. Põhimõtteliselt samaks jäävate sätete ülevõtmise kohustus tuleneb varasematest direktiividest.

(40) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud I lisa B osas esitatud direktiivide riigisisesse õigusesse ülevõtmise ja rakendamise tähtaegadega.

(41) Kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe⁽¹⁾ punktiga 34 julgustatakse liikmesriike koostama nende endi jaoks ja ühenduse huvides vastavustabeleid, kus on võimalikult suures ulatuses välja toodud vastavus käesoleva direktiivi ja ülevõtmismeetmete vahel, ning need tabelid avalikustama,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Eesmärk

Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine tööhõive ja elukutse küsimustes.

Selleks sisaldab käesolev direktiiv sätteid võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks järgmistes valdkondades:

- töö saamine, sealhulgas edutamine ja kutseõpe;
- töötingimused, sealhulgas töötasu;
- kutsealased sotsiaalkindlustusskeemid.

See sisaldab ka sätteid, millega tagatakse asjakohaste menetluste kehtestamine nimetatud põhimõtte tõhusamaks rakendamiseks.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- otsene diskrimineerimine* – kui ühte isikut koheldakse soo tõttu halvemini, kui koheldakse, on koheldud või koheldaks teist isikut samalaadses olukorras;
- kaudne diskrimineerimine* – kui väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab ühest soost isikud võrreldes teisest soost isikutega ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui kõnealusel sätel, kriteeriumil või taval on objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ning selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud;
- ahistamine* – kui esineb isiku sooga seotud soovimatu käitumine, mille eesmärk või tegelik toime on isiku vääriskuse alandamine ja ähvardava, vaenuliku, halvustava, alandava või solvava õhkkonna loomine;

⁽¹⁾ ELT C 321, 31.12.2003, lk 1.

d) *seksuaalne ahistamine* – kui esineb seksuaalse olemusega mis tahes soovimatu sõnaline, mittesõnaline või füüsiline käitumine, mille eesmärk või tegelik toime on isiku väärikuse alandamine, eelkõige luues ähvardava, vaenuliku, halvustava, alandava või solvava õhkkonna;

II JAOTIS

ERISÄTTED

1. PEATÜKK

e) *töötasu* – harilik põhi- või miinimumpalk või mõni muu tasumoodus kas rahas või loonusena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt saab;

Võrdne töötasu

Artikkel 4

Diskrimineerimise keeld

f) *kutsealased sotsiaalkindlustusskeemid* – nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiviga 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas⁽¹⁾ reguleerimata kindlustusskeemid, mille eesmärk on töötavatele isikutele, nii töötajatele kui ka füüsilisest isikust ettevõtjatele, ettevõtetes või ettevõtete ühenduses, majandustegevuse alal, kutsealases sektoris või sektorite grupis anda hüvitisi, mis täiendavad või asendavad riiklike sotsiaalkindlustusskeemide alusel makstavaid hüvitisi, olgu sellistes skeemides liikmeksolemine kohustuslik või vabatahtlik.

Võrdse või võrdväärse töö puhul kõrvaldatakse otsene ja kaudne sooline diskrimineerimine töö tasustamise kõigis aspektides ja tingimustes.

Tööde klassifitseerimissüsteemi kasutamise puhul töötasu määramisel võetakse selle aluseks samad kriteeriumid nii meeste kui ka naiste suhtes ning see koostatakse nii, et igasugune sooline diskrimineerimine oleks välistatud.

2. PEATÜKK

2. Käesolevas direktiivis hõlmab diskrimineerimine järgmist:

Võrdne kohtlemine kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides

Artikkel 5

Diskrimineerimise keeld

a) ahistamine ja seksuaalne ahistamine, samuti ebasoodsam kohtlemine, mille põhjustab see, et isik tõrjub sellist käitumist või alistub sellele;

Ilma et see piiraks artikli 4 kohaldamist, välistatakse otsene või kaudne sooline diskrimineerimine kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides ning eelkõige siis, kui kõne all on järgmine:

b) korraldus diskrimineerida isikuid soo tõttu;

a) kõnealuste skeemide ulatus ja neile ligipääsu tingimused;

c) naise halvem kohtlemine seoses rasedus- või sünnituspuhkusega direktiivi 92/85/EMÜ tähenduses.

b) sissemaksekohustus ja sissemaksete arvutamine;

c) hüvitiste arvutamine, sealhulgas abikaasa või ülalpeetavate puhul täiendavate hüvitiste arvutamine, ning hüvitiste saamise õiguse kestuse ja säilitamise tingimused.

Artikkel 3

Artikkel 6

Positiivsed meetmed**Isikud, kelle suhtes käesolevat peatükki kohaldatakse**

Liikmesriigid võivad säilitada ja võtta meetmeid asutamislepingu artikli 141 lõike 4 tähenduses, selleks et tegelikkuses tagada meeste ja naiste vaheline täielik võrdõiguslikkus tööelus.

Käesolevat peatükki kohaldatakse töötava elanikkonna, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjate, isikute, kelle töötamine on katkenud haiguse, raseduse ja sünnituse, õnnetuse või sunnitud töötuse tõttu, ja töötajate ning pensionile jäänud ja invaliidistunud töötajate suhtes, samuti isikute suhtes, kellele nende töötajate õigused laienevad kooskõlas riigisisese õiguse ja/või tavaga.

⁽¹⁾ EÜT L 6, 10.1.1979, lk 24.

Artikkel 7

Reguleerimisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse
 - a) kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide suhtes, mis pakuvad kaitset järgmistel juhtudel:
 - i) haigus;
 - ii) invaliidsus;
 - iii) vanadus, kaasa arvatud ennetähtaegne pensionile jäämine;
 - iv) tööõnnetused ja kutsehaigused;
 - v) töötus;
 - b) kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide suhtes, mis pakuvad muid sotsiaalhüvitisi rahas või loonusena, eriti toitjakao-tushüvitisi ja peretoetusi, kui need moodustavad hüve, mida töötaja saab tööandjalt töötamise eest.

2. Seda peatükki kohaldatakse samuti konkreetse kategooria töötajate, nagu riigiteenistujate pensioniskeemide suhtes, juhul kui pensioniskeemi järgseid hüvitisi makstakse töötajatele avalik-õigusliku tööandja juures töötamise eest. Seda ei takista asjaolu, et selline skeem on osa üldisest riiklikust pensionikindlustus-skeemist.

Artikkel 8

Erandid käesoleva direktiivi reguleerimisalast

1. Käesolevat peatükki ei kohaldata
 - a) füüsilisest isikust ettevõtjate üksiklepingute suhtes;
 - b) füüsilisest isikust ettevõtjate skeemide suhtes, kuhu kuulub ainult üks liige;
 - c) töövõtjate puhul selliste kindlustuslepingute suhtes, mille pooleks ei ole tööandja;
 - d) kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide valiksätete suhtes, mida pakutakse osalejatele individuaalselt, et tagada neile
 - i) kas täiendavad hüvitised
 - ii) või võimalus valida füüsilisest isikust ettevõtjate tavaliste hüvitiste saamise alguskuupäev või võimalus valida mitme hüvitise vahel;
 - e) kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide suhtes, kui hüvitisi rahastatakse töötajate vabatahtlikest sissemaksetest.

2. Käesolev peatükk ei takista tööandjal määramast isikutele, kes on juba jõudnud kutsealase sotsiaalkindlustusskeemi kohaselt pensioni saamise tingimuseks olevasse pensioniikka, kuid ei ole veel jõudnud riikliku vanaduspensionide saamise tingimuseks olevasse pensioniikka, pensionilisa, mille eesmärk on võrdsus-tada kõnealustele isikutele makstavate hüvitiste kogusumma juba vanaduspensioniga jõudnud teisele sugupoolele samas olukor-ras makstava summaga või neid summasid lähendada, kuni pensionilisa saavad isikud jõuavad vanaduspensioniga.

Artikkel 9

Diskrimineerimise näited

1. Võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus on sätted, mis lähtuvad kas otseselt või kaudselt soolisest kuuluvusest, selleks et

- a) kindlaks määrata isikud, kes võivad osaleda kutsealases sotsiaalkindlustusskeemis;
- b) kindlaks määrata kutsealases sotsiaalkindlustusskeemis osalemise kohustuslikkus või vabatahtlikkus;
- c) ette näha erinevad eeskirjad inimese vanuse suhtes kindlustusskeemiga liitumisel või töötamise või kindlus-tusskeemis osalemise miinimumaja suhtes, mis on nõutav kindlustusskeemi alusel hüvitiste saamiseks;
- d) ette näha erinevad eeskirjad sissemaksete tagasimaksmise kohta juhul, kui töötaja lõpetab skeemis osalemise, ilma et oleks täitnud tingimusi, mis kindlustavad talle õiguse pikaajalistele edasilükatud hüvitistele, välja arvatud punktides h ja j ette nähtud eeskirjad;
- e) luua töötajatele hüvitiste määramiseks või piiramiseks soolisest kuuluvusest lähtudes erinevad tingimused;
- f) kinnitada erinev pensioniiga;
- g) peatada õiguste säilitamine või omandamine õigusaktide või lepinguga ette nähtud ja tööandja poolt tasustatava rasedus- ja sünnituspuhkuse või perekondlikel põhjustel töölt eemalviibimise ajal;
- h) kindlaks määrata hüvitiste erinev tase, välja arvatud määratud sissemakse suurusega pensioniskeemi puhul, kui on vaja arvestada kindlustusmatemaatilisi tegureid, mis on meeste ja naiste jaoks erinevad; määratud suurusega kogumispensionide skeemi puhul võivad teatavad kompo-nendid olla ebavõrdsed, kui summade erinevus tuleneb meeste ja naiste puhul erinevate kindlustusmatemaatiliste tegurite kasutamisest skeemi rahastamise ajal;

- i) kindlaks määrata töötajate sissemaksete erinevad tasemed;
 - j) kindlaks määrata tööandjate sissemaksete erinevad tasemed, välja arvatud
 - i) määratud sissemakse suurusega pensioniskeemide puhul, kui eesmärk on võrdsustada või lähendada mõlema sugupoole lõplikke hüvitissummasid;
 - ii) väljamaksega määratud kogumispensioni skeemi puhul, kui tööandja sissemaksed peavad tagama määratud hüvitiste rahastamiseks piisavad vahendid;
 - k) kehtestada erinevad standardid või ainult ühest soost töötajatele kohaldatavad standardid, välja arvatud punktides h ja j ette nähtud juhtudel, millest lähtuvalt töötaja kindlustusskeemist lahkumise korral tagatakse või säilitatakse õigus edasilükatud hüvitisele.
2. Juhul kui käesoleva peatüki reguleerimisalasse kuuluvate hüvitiste andmise võivad otsustada kindlustusskeemi organid, järgivad nad võrdse kohtlemise põhimõtet.

Artikkel 10

Rakendamine füüsilisest isikust ettevõtjate puhul

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid selle tagamiseks, et füüsilisest isikust ettevõtjate kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide sätted, mis on vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega, vaadatakse läbi ja tehtavad muudatused jõustuvad hiljemalt 1. jaanuarist 1993 või liikmesriikide puhul, kes ühinesid ühendusega pärast seda kuupäeva, direktiivi 86/378/EMÜ nende territooriumil kohaldama hakkamise kuupäeval.
2. Käesolev peatükk ei välista, et enne sotsiaalkindlustusskeemi muutmist füüsilisest isikust ettevõtja kutsealases sotsiaalkindlustusskeemis osalemise kestusest tulenenud õigused ja kohustused jäävad reguleerituks osalemise ajal kehtinud kindlustusskeemi sätetega.

Artikkel 11

Edasilükkamise võimalus füüsilisest isikust ettevõtjate puhul

- Füüsilisest isikust ettevõtjate kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide puhul võivad liikmesriigid võrdse kohtlemise põhimõtte kohustuslikku rakendamist edasi lükata
- a) pensioniea määramisel vanaduspensioni või väljateenitud aastate pensioni andmiseks ning selle võimalike mõjude puhul teistele hüvitistele

- i) ajani, millal selline võrdsus saavutatakse riiklikes sotsiaalkindlustusskeemides,
- ii) või hiljemalt seni, kuni selline võrdsus on direktiiviga ette nähtud;

- b) toitjakaotuspensionide suhtes seni, kuni ühenduse õigusega kehtestatakse sellealastes riiklikes sotsiaalkindlustusskeemides võrdse kohtlemise põhimõte;
- c) artikli 9 lõike 1 punkti i kohaldamisel kindlustusmatemaatiliste tegurite kasutamise suhtes 1. jaanuarini 1999 või liikmesriikide puhul, kes ühinesid ühendusega pärast seda kuupäeva, direktiivi 86/378/EMÜ nende territooriumil kohaldama hakkamise kuupäeval.

Artikkel 12

Tagasiulatuv mõju

1. Käesoleva peatüki rakendamisel hõlmavad töötajaid käsitlevad meetmed kõiki 17. mail 1990 järgnenud teenistusajast tulenevaid kutsealase sotsiaalkindlustusskeemi alusel saadud hüvitisi, kusjuures neid meetmeid kohaldatakse kõnealuse kuupäeva suhtes tagasiulatuvalt, ilma et see piiraks nende sätete kohaldamist, mis käsitlevad töötajaid või nende nimel nõude esitanuid, kes on enne kõnealust kuupäeva algatanud kohtumenetluse või esitanud võrdväärse nõude sellekohase riigisisese õiguse alusel. Sellisel juhul kohaldatakse rakendusmeetmeid tagasiulatuvalt 8. aprilli 1976. aasta suhtes ja need hõlmavad kõiki selle kuupäeva järgsest teenistusajast tulenevaid hüvitisi. Liikmesriikide puhul, kes ühinesid ühendusega pärast 8. aprilli 1976, kuid enne 17. maid 1990, asendatakse nimetatud kuupäev selle kuupäevaga, mil nende territooriumil hakati kohaldama asutamislepingu artiklit 141.

2. Lõike 1 teine lause ei takista riigisiseste õigusaktide kohaste meetmete võtmise tähtaegu käsitlevatele riigisisestele eeskirjadele tuginemist selliste töötajate või nende nimel nõude esitanute vastu, kes on enne 17. maid 1990 algatanud kohtumenetluse või esitanud võrdväärse nõude riigisisese õiguse alusel, tingimusel et kõnealused eeskirjad ei ole selliste nõuete suhtes ebasoodsamad kui samalaadsete riigisiseste nõuete suhtes ega muuda ühenduse õigusaktidest tulenevate õiguste rakendamist võimalikuks.

3. Liikmesriikide puhul, kes ühinesid ühendusega pärast 17. maid 1990 ja kes olid 1. jaanuaril 1994 Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osapooled, asendatakse lõike 1 esimeses lauses nimetatud kuupäev "17. mai 1990" kuupäevaga "1. jaanuar 1994".

4. Muude liikmesriikide puhul, kes ühinesid ühendusega pärast 17. maid 1990, asendatakse lõigetes 1 ja 2 kuupäev "17. mai 1990" selle kuupäevaga, mil nende territooriumil hakati kohaldama asutamislepingu artiklit 141.

Artikkel 13

Paindlik pensioniiga

Kui mehed ja naised taotleavad paindlikku pensioniiga samadel tingimustel, ei loeta seda käesoleva peatükiga vastuoluliseks.

3. PEATÜKK

Võrdne kohtlemine seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamise ning töötingimustega

Artikkel 14

Diskrimineerimise keeld

1. Ei avalikus ega erasektoris, sealhulgas avalik-õiguslikes asutustes, ei tohi esineda otsest ega kaudset soolist diskrimineerimist seoses järgmisega:

- a) tööle saamise, füüsilisest isikust ettevõtjaks hakkamise või kutsealale pääsemise tingimused, sealhulgas valikukriteeriumid ja töölevõtu tingimused mis tahes tegevusvaldkonnas ja kõigil ametiastmetel, kaasa arvatud edutamine;
- b) igasuguse ja igatasemelise kutsenõustamise, kutseõppe, täiendkutseõppe ja ümberõppe kättesaadavus, kaasa arvatud praktiliste töökogemuste kättesaadavus;
- c) töö saamise ja töö tingimused, kaasa arvatud töölt vabastamine ja töötasu asutamislepingu artikli 141 kohaselt;
- d) kuulumine töötajate või tööandjate organisatsioonidesse või muudesse organisatsioonidesse, mille liikmed tegelevad teatava kutsetöoga, sealhulgas nende organisatsioonide antavad soodustused.

2. Liikmesriigid võivad ette näha seoses töö saamisega, sealhulgas selleks vajaliku koolitusega, et erinevat kohtlemist sooga seotud omaduste alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui see omadus on teatud kutsetegevuse olemuse või sellega liituvate tingimuste tõttu oluliseks ja määravaks kutsenõudeks, tingimusel et sellise kohtlemise eesmärk on õigustatud ja nõue proportsionaalne.

Artikkel 15

Rasedus- ja sünnituspuhkuselt naasmine

Rasedus- ja sünnituspuhkusel oleval naisel on pärast rasedus- ja sünnituspuhkuse lõppemist õigus naasta samale või sellega võrdväärsele töökohale tema jaoks mitte halvematel tingimustel ning kasutada paranenud töötingimusi, millele tal oleks tekkinud õigus oma äraoleku ajal.

Artikkel 16

Isadele lapse sünni korral antav puhkus ja lapsendaja puhkus

Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikide õigust tunnustada isadele lapse sünni korral antava puhkuse ja lapsendaja puhkusega seotud eraldi õigusi. Selliseid õigusi tunnustavad liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed töötavate meeste ja naiste

kaitsmiseks töölt vabastamise vastu seoses nende õiguste kasutamisega ning tagavad, et pärast sellise puhkuse lõppemist oleks neil õigus naasta samale või sellega võrdväärsele töökohale nende jaoks mitte halvematel tingimustel ja kasutada paranenud töötingimusi, millele neil oleks tekkinud õigus oma äraoleku ajal.

III JAOTIS

HORISONTAALMEETMED

1. PEATÜKK

Õiguskaitsevahendid ja täitmine

1. jagu

Õiguskaitsevahendid

Artikkel 17

Õiguste kaitse

1. Liikmesriigid tagavad, et igaühel, kes leiab, et teda on võrdse kohtlemise põhimõtte eiramise tõttu koheldud õigusvastaselt, oleks võimalik kasutada käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmiseks ette nähtud kohtumenetlust, kaasa arvatud lepitusmenetlust, olles vastava võimaluse korral esmalt pöördunud teiste pädevate organite poole, isegi juhul, kui see töösuhe, millele väidetakse diskrimineerimine kaasnes, on lõppenud.

2. Liikmesriigid tagavad, et ühendused, organisatsioonid või muud juriidilised isikud, kellel kooskõlas riigisisese õigusega sätestatud kriteeriumidega on õigustatud huvi tagada käesoleva direktiivi sätete järgimine, võiksid kaebuse esitaja nõusolekul esineda tema nimel või toetuseks kohtu- ja/või haldusmenetluses, mis toimub käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmiseks.

3. Lõiked 1 ja 2 ei piira niisuguste riigisiseste eeskirjade kohaldamist, mis on seotud võrdse kohtlemise põhimõtte küsimuses menetluse algatamise tähtaegadega.

Artikkel 18

Kahjude hüvitamine või heastamine

Liikmesriigid võtavad oma riigisisestes õigussüsteemides meetmed, mis on vajalikud kannatanule soolise diskrimineerimise tulemusel tekitatud kahju tegelikult ja tõhusaks hüvitamiseks või, kui liikmesriigid nii määravad, heastamiseks viisil, mis on hoiatav ja kantud kahjuga proportsionaalne. Hüvitamist või heastamist ei tohi piirata eelnevalt kokku lepitud ülemmäär, välja arvatud juhtudel, kui tööandja suudab tõendada, et avalduse esitaja ainus käesoleva direktiivi tähenduses diskrimineerimise tulemusel kantud kahju on tema töökoha saamiseks esitatud avalduse arvesse võtmata jätmine.

2. jagu

Tõendamiskohustus*Artikkel 19***Tõendamiskohustus**

1. Liikmesriigid võtavad kooskõlas oma riigisisese õigussüsteemiga vajalikud meetmed tagamaks, et kui isik, kes leiab, et ta on võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamata jätmise tõttu kannatanud, esitab kohtule või muule pädevale asutusele asjaolud, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine, peab kostja tõendama, et võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole rikutud.

2. Lõige 1 ei takista liikmesriikidel võtta tarvitusele hagejale soodsamaid tõendamisreegleid.

3. Liikmesriigid ei pea kohaldama lõiget 1 menetluste suhtes, mille korral faktiliste asjaolude uurimine on kohtu või pädeva asutuse ülesanne.

4. Lõikeid 1, 2 ja 3 kohaldatakse samuti

- a) asutamislepingu artiklis 141 ja niivõrd kui on tegemist soolise diskrimineerimisega, direktiivides 92/85/EMÜ ja 96/34/EÜ osutatud olukordade suhtes;
- b) kõigi avaliku või erasektoriga seotud tsiviil- või haldusmenetluste suhtes, välja arvatud vabatahtlik või riigisisese õigusega ette nähtud kohtuväline menetlus, mis näeb ette vastavalt punktis a nimetatud meetmetele õiguste kaitse riigisisese õiguse alusel.

5. Käesolevat artiklit ei kohaldata kriminaalmenetluse suhtes, kui liikmesriikides ei ole ette nähtud teisiti.

2. PEATÜKK

Võrdse kohtlemise edendamine – dialoog*Artikkel 20***Võrdõiguslikkuse küsimustega tegelevad asutused**

1. Liikmesriigid määravad asutuse või asutused, kelle ülesanne on edendada, analüüsida, jälgida ja toetada kõikide isikute võrdset, soolise diskrimineerimiseta kohtlemist, ja teevad nende asutuste jaoks vajalikud korraldused. Need asutused võivad moodustada osa asutustest, kelle ülesandeks on riigisisel tasandil tegelda inimõiguste kaitsega või üksikisiku õiguste kaitsega.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende asutuste pädevusse kuulub

- a) diskrimineerimise all kannatanutele sõltumatu abi osutamine diskrimineerimist käsitlevate kaebuste esitamisel, piiramata seejuures kannatanute ja artikli 17 lõikes 2

sätetatud ühenduste, organisatsioonide või muude juriidiliste isikute õigusi;

- b) diskrimineerimist käsitleva sõltumatu uurimise korraldamine;
- c) sõltumatute aruannete avaldamine ja soovitude esitamine seoses kõnealuse diskrimineerimise asjaoludega;
- d) vahetades asjakohasel tasandil olemasolevaid andmeid vastavate Euroopa organitega, nagu tulevane Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut.

*Artikkel 21***Sotsiaalne dialoog**

1. Liikmesriigid võtavad vastavalt riiklikele traditsioonidele ja tavadele piisavaid meetmeid, et edendada tööturu osapoolte vahel sotsiaaldialoogi, mille eesmärk on toetada võrdset kohtlemist, jälgides sealhulgas näiteks olukorda töökohas, töö saamist, kutseõpet ja edutamist, samuti jälgides kollektiivlepinguid, tegevusjuhendeid, teadusuuringuid või kogemuste vahetamist ja häid tavasid.

2. Piiramata tööturu osapoolte autonoomiat ning kooskõlas riigisiseste traditsioonide ja tavadega ärgitavad liikmesriigid tööturu osapooli edendama meeste ja naiste võrdõiguslikkust ja paindlikku töökorraldust, et võimaldada töö ja eraelu ühitamist, ning sõlmima nõuetekohasel tasemel kokkuleppeid, milles sätestatakse diskrimineerimisvastased eeskirjad artiklis 1 nimetatud valdkondades, mis kuuluvad kollektiivläbirääkimiste reguleerimisalasse. Kõnealused kokkulepped peavad vastama käesoleva direktiivi sätetele ja vastavatele riigisisestele rakendusmeetmetele.

3. Liikmesriigid ärgitavad tööandjaid kooskõlas riigisiseste õigusnormide, kollektiivlepingute või tavadega edendama plaanipäraselt ja süstemaatiliselt meeste ja naiste võrdset kohtlemist töökohal, töö saamisel, kutseõppes ja edutamisel.

4. Selleks tuleks ärgitada tööandjaid andma asjakohaste korrapärase ajavahemike järel töötajatele ja/või nende esindajatele asjakohast teavet meeste ja naiste võrdse kohtlemise kohta ettevõttes.

Selline teave võib sisaldada ülevaadet meeste ja naiste osakaalu kohta organisatsiooni eri tasanditel, nende töötasu ja töötasu erinevust ning võimalikke meetmeid olukorra parandamiseks koostöös töötajate esindajatega.

*Artikkel 22***Dialoog valitsusväliste organisatsioonidega**

Liikmesriigid toetavad dialoogi asjaomaste valitsusväliste organisatsioonidega, kellel on kooskõlas riigisisese õiguse või tava

õigustatud huvi aidata võidelda soolise diskrimineerimise vastu, et toetada võrdse kohtlemise põhimõtte järgmist.

Artikkel 26

Diskrimineerimise vältimine

3. PEATÜKK

Üldised horisontaalsätted

Artikkel 23

Vastavus

Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada

- a) kõigi võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevate õigus- ja haldusnormide tühistamine;
- b) üksiklepingutes või kollektiivlepingutes, ettevõtete sisekorraeskirjades või vabakutseliste ning töötajate ja tööandjate organisatsioonide tegevust reguleerivates eeskirjades või mis tahes muus korras sisalduvate võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevate sätete kehtetuks tunnistamine või luba need kehtetuks tunnistada või neid muuta;
- c) selliseid sätteid sisaldavad kutsealased sotsiaalkindlustusskeemid võib haldusmeetmete abil kinnitamata või pikendamata jätta.

Artikkel 24

Ohvristamine

Liikmesriigid võtavad oma riigisisestes õigussüsteemides meetmed, mis on vajalikud töötajate ja sealhulgas riigisisese õiguse ja/või tavaga sätestatud töötajate esindajate kaitsmiseks töölt vabastamise või muu pahatahtliku kohtlemise eest, kui see on tööandja vastutegevus ettevõttesisesele kaebusele või kohtumenetlusele, mille eesmärk on tagada võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine.

Artikkel 25

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad karistuste kohta, mida rakendatakse kooskõlas käesoleva direktiiviga vastu võetud riigisiseste õigusnormide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende kohaldamise tagamiseks. Karistused, milleks võib olla kannatanule kahju hüvitamine, peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad neist sätetest komisjonile hiljemalt 5. oktoobriks 2005 ja annavad viivitamata teada nende edaspidistest muudatustest.

Liikmesriigid ärgitavad kooskõlas riigisiseste õigusnormide, kollektiivlepingute või tavadega tööandjaid ja kutseõppe eest vastutavaid isikuid, et nad võtaksid tõhusaid meetmeid, et vältida igasugust soolist diskrimineerimist, eelkõige ahistamist ja seksuaalset ahistamist töökohas, töö saamisel, kutseõppes ja edutamisel.

Artikkel 27

Miinimumnõuded

1. Liikmesriigid võivad kehtestada või säilitada õigusnorme, mis kaitsevad võrdse kohtlemise põhimõtet enam kui käesoleva direktiivi sätted.

2. Käesoleva direktiivi rakendamine ei ole mingil juhul piisav alus alandada selle reguleerimisalas töötajatele võimaldatavat kaitstuse taset, ilma et see piiraks liikmesriikide õigust lähtuvalt olukorra muutumisest kehtestada käesoleva direktiivi teatavaks-tegemisel kehtivatest erinevaid õigus- ja haldusnorme, tingimusel et need vastavad selle direktiivi sätetele.

Artikkel 28

Seos ühenduse ja riigisiseste sätete vahel

1. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei piira naiste kaitset käsitlevate sätete kohaldamist, eelkõige seoses raseduse ja emadusega.

2. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei piira direktiivi 96/34/EÜ ega direktiivi 92/85/EMÜ kohaldamist.

Artikkel 29

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine

Liikmesriigid võtavad käesolevas direktiivis osutatud valdkondade õigus- ja haldusnormide, poliitika ja tegevuse väljatöötamisel ja rakendamisel aktiivselt arvesse meeste ja naiste võrdõiguslikkuse eesmärki.

Artikkel 30

Teabe levitamine

Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi alusel võetud meetmed koos juba kehtivate sätetega tehakse kõigile asjaomastele isikutele teatavaks sobivate vahendite abil, vajaduse korral töökohas.

IV JAOTIS

LÕPPSÄTTED

Artikkel 31

Aruanded

1. Liikmesriigid edastavad 15. veebruariks 2011 komisjonile kogu vajaliku teabe võimaldamaks komisjonil koostada Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitamiseks aruanne käesoleva direktiivi kohaldamise kohta.

2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, edastavad liikmesriigid komisjonile iga nelja aasta järel kõikide asutamislepingu artikli 141 lõike 4 alusel võetud meetmete teksti ning aruanded meetmete ja nende rakendamise kohta. Selle teabe alusel võtab komisjon vastu ja avaldab iga nelja aasta järel aruande, milles esitatakse võrdlev hinnang kõigi meetmete kohta, pidades silmas Amsterdami lepingu lõppaktile lisatud deklaratsiooni nr 28.

3. Liikmesriigid hindavad artikli 14 lõikes 2 viidatud ametialast tegevust, et sotsiaalse olukorra muutumise põhjal otsustada, kas kõnealuste erandite säilitamine on õigustatud. Nad teatavad komisjonile selle hindamise tulemustest regulaarselt, ent vähemalt iga kaheksa aasta järel.

Artikkel 32

Läbivaatamine

Hiljemalt 15. veebruariks 2013 vaatab komisjon läbi direktiivi toimimise ning teeb vajaduse korral muudatusettepanekuid.

Artikkel 33

Rakendamine

Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 15. augustiks 2008 või tagavad, et tööturu osapooled kehtestavad hiljemalt selleks kuupäevaks nõutavad sätted kokkuleppe teel. Kui on vaja arvesse võtta erilisi raskusi, võivad liikmesriigid käesoleva direktiivi järgimiseks saada ühe aasta lisaaega. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud abinõud, et olla võimelised tagama käesoleva direktiiviga ette nähtud tulemuste saavutamine. Liikmesriigid teatavad komisjonile viivitamata nende meetmete teksti.

Kui liikmesriigid need meetmed võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Samuti peavad liikmesriigid lisama märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiividele käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile. Liikmesriigid otsustavad selliste viidete tegemise ja kõnealuse märkuse sõnastusega seotud üksikasjad.

Käesoleva direktiivi ülevõtmine riigisisese õigusesse peaks piirduma vaid nende sätetega, mida on eelmiste direktiividega võrreldes oluliselt muudetud. Muutmata sätete ülevõtmise kohustus tuleneb varasematest direktiividest.

Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste riigisiseste õigusnormide teksti.

Artikkel 34

Kehtetuks tunnistamine

1. Direktiivid 75/117/EMÜ, 76/207/EMÜ, 86/378/EMÜ ja 97/80/EÜ tunnistatakse alates 15. augustist 2009 kehtetuks, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud I lisa B osas nimetatud direktiivide riigisisese õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtaegadega.

2. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiividele tõlgendatakse viidetena käesolevale direktiivile ja loetakse vastavalt II lisa vastavustabelile.

Artikkel 35

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

Artikkel 36

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 5. juuli 2006

Euroopa Parlamendi nimel
president
J. BORRELL FONTELLES

Nõukogu nimel
eesistuja
P. LEHTOMÄKI

I LISA

A OSA

Kehtetuks tunnistatud direktiivid ja nende hilisemad muudatused

Nõukogu direktiiv 75/117/EMÜ	EÜT L 45, 19.2.1975, lk 19
Nõukogu direktiiv 76/207/EMÜ	EÜT L 39, 14.2.1976, lk 40
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/73/EÜ	EÜT L 269, 5.10.2002, lk 15
Nõukogu direktiiv 86/378/EMÜ	EÜT L 225, 12.8.1986, lk 40
Nõukogu direktiiv 96/97/EÜ	EÜT L 46, 17.2.1997, lk 20
Nõukogu direktiiv 97/80/EÜ	EÜT L 14, 20.1.1998, lk 6
Nõukogu direktiiv 98/52/EÜ	EÜT L 205, 22.7.1998, lk 66

B OSA

Riigisisestesse õigusaktidesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtajad

(vastavalt artikli 34 lõikele 1)

Direktiiv	Ülevõtmistähtajad	Kohaldamiskuupäev
Direktiiv 75/117/EMÜ	19.2.1976	
Direktiiv 76/207/EMÜ	14.8.1978	
Direktiiv 86/378/EMÜ	1.1.1993	
Direktiiv 96/97/EÜ	1.7.1997	17.5.1990 nende töövõtjate või nende nimel nõude esitanute suhtes, kes on enne kõnealust kuupäeva algatanud kohtumenetlused või esitanud võrdväärse nõude riigisisese õiguse alusel. Direktiivi 86/378/EMÜ artikkel 8 – hiljemalt 1.1.1993. Direktiivi 86/378/EMÜ artikli 6 lõike 1 punkti i esimene taane – hiljemalt 1.1.1999.
Direktiiv 97/80/EÜ	1.1.2001	22.7.2001 Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suhtes.
Direktiiv 98/52/EÜ	22.7.2001	
Direktiiv 2002/73/EÜ	5.10.2005	

II LISA

Vastavustabel

Direktiiv 75/117/EMÜ	Direktiiv 76/207/EMÜ	Direktiiv 86/378/EMÜ	Direktiiv 97/80/EÜ	Käesolev direktiiv
—	artikli 1 lõige 1	artikkel 1	artikkel 1	artikkel 1
—	artikli 1 lõige 2	—	—	—
—	artikli 2 lõike 2 esimene taane	—	—	artikli 2 lõike 1 punkt a
—	artikli 2 lõike 2 teine taane	—	artikli 2 lõige 2	artikli 2 lõike 1 punkt b
—	artikli 2 lõike 2 kolmas ja neljas taane	—	—	artikli 2 lõike 1 punktid c ja d
—	—	—	—	artikli 2 lõike 1 punkt e
—	—	artikli 2 lõige 1	—	artikli 2 lõike 1 punkt f
—	artikli 2 lõiked 3 ja 4 ning artikli 2 lõike 7 kolmas lõik	—	—	artikli 2 lõige 2
—	artikli 2 lõige 8	—	—	artikkel 3
artikkel 1	—	—	—	artikkel 4
—	—	artikli 5 lõige 1	—	artikkel 5
—	—	artikkel 3	—	artikkel 6
—	—	artikkel 4	—	artikli 7 lõige 1
—	—	—	—	artikli 7 lõige 2
—	—	artikli 2 lõige 2	—	artikli 8 lõige 1
—	—	artikli 2 lõige 3	—	artikli 8 lõige 2
—	—	artikkel 6	—	artikkel 9
—	—	artikkel 8	—	artikkel 10
—	—	artikkel 9	—	artikkel 11
—	—	(direktiivi 96/97/EÜ artikkel 2)	—	artikkel 12
—	—	artikkel 9a	—	artikkel 13
—	artikli 2 lõige 1 ja artikli 3 lõige 1	—	artikli 2 lõige 1	artikli 14 lõige 1
—	artikli 2 lõige 6	—	—	artikli 14 lõige 2
—	artikli 2 lõike 7 teine lõik	—	—	artikkel 15
—	artikli 2 lõike 7 neljanda lõigu teine ja kolmas lause	—	—	artikkel 16
artikkel 2	artikli 6 lõige 1	artikkel 10	—	artikli 17 lõige 1
—	artikli 6 lõige 3	—	—	artikli 17 lõige 2
—	artikli 6 lõige 4	—	—	artikli 17 lõige 3

Direktiiv 75/117/EMÜ	Direktiiv 76/207/EMÜ	Direktiiv 86/378/EMÜ	Direktiiv 97/80/EÜ	Käesolev direktiiv
—	artikli 6 lõige 2	—	—	artikkel 18
—	—	—	artiklid 3 ja 4	artikkel 19
—	artikkel 8a	—	—	artikkel 20
—	artikkel 8b	—	—	artikkel 21
—	artikkel 8c	—	—	artikkel 22
artiklid 3 ja 6	artikli 3 lõike 2 punkt a	—	—	artikli 23 punkt a
artikkel 4	artikli 3 lõike 2 punkt b	artikli 7 punkt a	—	artikli 23 punkt b
—	—	artikli 7 punkt b	—	artikli 23 punkt c
artikkel 5	artikkel 7	artikkel 11	—	artikkel 24
artikkel 6	—	—	—	—
—	artikkel 8d	—	—	artikkel 25
—	artikli 2 lõige 5	—	—	artikkel 26
—	artikli 8e lõige 1	—	artikli 4 lõige 2	artikli 27 lõige 1
—	artikli 8e lõige 2	—	artikkel 6	artikli 27 lõige 2
—	artikli 2 lõike 7 esimene lõik	artikli 5 lõige 2	—	artikli 28 lõige 1
—	artikli 2 lõike 7 neljanda lõigu esimene lause	—	—	artikli 28 lõige 2
—	artikli 1 lõige 1a	—	—	artikkel 29
artikkel 7	artikkel 8	—	artikkel 5	artikkel 30
artikkel 9	artikkel 10	artikli 12 lõige 2	artikli 7 neljas lõik	artikli 31 lõiked 1 ja 2
—	artikli 9 lõige 2	—	—	artikli 31 lõige 3
—	—	—	—	artikkel 32
artikkel 8	artikli 9 lõike 1 esimene lõik ja artikli 9 lõiked 2 ja 3	artikli 12 lõige 1	artikli 7 esimene, teine ja kolmas lõik	artikkel 33
—	artikli 9 lõike 1 teine lõik	—	—	—
—	—	—	—	artikkel 34
—	—	—	—	artikkel 35
—	—	—	—	artikkel 36
—	—	lisa	—	—